

UN INSTRUMENT AL DEMOCRAȚIEI DE MEDIU?

Raport alternativ privind implementarea Convenției de la Aarhus
în Republica Moldova, 2021–2024

UN INSTRUMENT AL DEMOCRAȚIEI DE MEDIU?

Raport alternativ privind implementarea Convenției de la Aarhus
în Republica Moldova, 2021–2024

2025

Listă de abrevieri

AM	Agenția de Mediu
APL	Autorități publice locale
CA	Convenția de la Aarhus
CoE	Consiliul Europei
EIM	Evaluarea Impactului asupra Mediului
HG	Hotărâre de Guvern
IPM	Inspectoratul pentru Protecția Mediului
MM	Ministerul Mediului
NGO	Organizație Non-Guvernamentală
ODD	Obiectivele de Dezvoltare Durabilă
ONU	Organizația Națiunilor Unite
PNIEC	Planuri Naționale Integrate Energie și Climă RM – Republica Moldova
SND	Strategia Națională de Dezvoltare
UE	Uniunea Europeană
UNECE	Comisia Economică a Națiunilor Unite pentru Europa

Autor: Dr. Natalia Zamfir (Universitatea de Stat din Moldova și Eco-TIRAS)

Contribuitori: Ilia Trombițki (Eco-Tiras), Zuzana Vachúnová (Arnika), Pavel Pinkava (Arnika)

Design grafic: Bylina & Kobyla

Fotografii copertă: Protest la Chișinău, Moldova, împotriva planului de construcție a șase hidrocentrale pe partea de câmpie din amonte de fluviul Nistru, organizat de Eco-TIRAS. (© Ilya Trombitsky)

Document disponibil: Română și Engleză

ISBN: 978-80-88508-81-6

UN INSTRUMENT AL DEMOCRAȚIEI DE MEDIU? © 2025 by Nataly Zamfir is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International. To view a copy of this license, visit <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

Acest raport este publicat în cadrul proiectului „Natura 2000 în Moldova: Promovarea abordării europene a conservării naturii în Moldova” cu suportul financiar generos al Programului de Promovare a Tranziției al Ministerului Afacerilor Externe al Cehiei, ca o contribuție la cea de a opta Reuniune a Părților la Convenția Aarhus.

Cuprins

Rezumat executiv / 5

Introducere / 8

Modificări în cadrul legal privind mediul / 11

Principalele modificări în cadrul legislativ primar de mediu / 11

Mecanismul de guvernanță energetică și a acțiunilor climatice / 15

Schimbări în cadrul normativ secundar de reglementare a mediului / 17

Implementarea pilonilor Convenției de la Aarhus / 20

Evaluarea gradului de implementare a Convenției de la Aarhus / 20

Accesul la informație: descrierea și analiza stării actuale, evaluarea conformității cu Convenția de la Aarhus / 25

Participarea publicului: descrierea și analiza stării actuale / 29

Accesul la justiție: descrierea și analiza stării actuale / 32

Concluzii și recomandări / 35

Despre noi / 40

Rezumat executiv

Procesul de integrare europeană al Republicii Moldova, început în 2022 odată cu obținerea statutului de țară candidată, a continuat în 2024 cu un referendum constituțional care a reconfirmat parcursul țării spre Uniunea Europeană (UE) și cu pregătiri pentru deschiderea negocierilor de aderare planificate pentru 2025.

Progrese semnificative au fost înregistrate în creșterea gradului de conștientizare și implicare a publicului larg în procesul de împădurire a țării, precum și în consolidarea spiritului civic pentru promovarea politicilor de protecție a mediului sub sloganul „Generația Pădurii”¹. În 2021, Președinția Republicii Moldova a făcut public oficial Programul național de extindere și reabilitare a pădurilor pentru perioada 2023-2032, care stabilește obiective ambițioase. Această inițiativă a fost foarte bine primită de comunitatea de afaceri, de instituții și de autoritățile publice.

O realizare notabilă este instituirea unui sistem de monitorizare a mediului de către societatea civilă, reprezentat de serviciul electronic de raportare a problemelor de mediu în Republica Moldova, ECO ALERT². Inspectoratul pentru Protecția Mediului (IPM) gestionează acest sistem, care este dezvoltat de Asociația Obștească Centrul Național de Mediu.

În ultimii ani, au fost înregistrate progrese în digitalizarea procesului de depunere a cererilor pentru obținerea actelor permise, realizate cu sprijinul partenerilor de dezvoltare. Aceste progrese s-au concretizat prin implementarea soluțiilor de ghișeu unic și prin introducerea raportării electronice privind gestionarea deșeurilor.

Cu toate acestea, provocări precum capacitatea instituțională limitată, un sistem judiciar lent și implementarea anevoioasă a reformelor anticorupție riscă să încetinească progresul.

În pofida progreselor, în special în ceea ce privește crearea unui cadru juridic aliniat la standardele UE, realitatea aplicării drepturilor de mediu și a garanțiilor aferente diferă considerabil de imaginea prezentată în documentele de politici publice și în prevederile legislative. Aceste drepturi sunt adesea ignorate și protejate inadecvat, fiind sprijinite de măsuri economice insuficiente. Totodată, mecanismele procedurale privind accesul la informațiile de mediu și participarea publicului la luarea deciziilor sunt frecvent neglijate de autoritățile publice. La acestea, se adaugă nivelul scăzut al cunoștințelor juridice atât în rândul cetățenilor, cât și al funcționarilor publici (inclusiv al oficialilor de rang înalt), precum și un grad ridicat de corupție în gestionarea resurselor naturale.

În pofida transpunerii unui număr semnificativ de standarde din acquis-ul UE, deficiențele privind accesul la serviciile publice furnizate de instituțiile de mediu, precum și cele legate de integritate și transparență, identificate în Raportul Alternativ³ din 2021, continuă să persiste. Aceste defici-

¹ Generația Pădurii”. <https://mediu.gov.md/ro/content/lansare-campanie-genera%C8%9Biap%C4%83duri-2025>

² PlatformaEcoAlert <https://ecoalert.md/>

³ Raportul de alternativă la implementarea Convenției de la Aarhus în Republica Moldova din 2021. <https://arnika.org/en/publications/aarhus-convention-shadow-implementation-report-21146-21146>

ențe au fost agravate de cooperarea instituțională slabă, lipsa de pregătire pentru implementarea noilor proceduri administrative și întârzierile în reglementarea mecanismelor de sancționare. În consecință, s-a înregistrat o creștere a gradului de nerespectare a legislației în domenii precum managementul resurselor de apă, defrișările ilegale, braconajul și pescuitul ilegal.

Reforma instituțională a sectorului de mediu, inițiată prin Planul de acțiuni al Guvernului pentru anul 2023, nu a fost finalizată din cauza mai multor factori, inclusiv a provocărilor externe și interne, cum ar fi criza energetică, resursele financiare insuficiente și lipsa de cooperare între instituțiile implicate în procesul de reformă, care nu au reușit să ajungă la un consens.

Deficiențele în funcționarea democratică a autorităților publice, precum și cooperarea limitată dintre acestea și societatea civilă, au dus la adoptarea Deciziei VII/8N⁴ în cadrul celei de- a șaptea Reuniune a Părților la Convenția Aarhus, desfășurată în octombrie 2021. Prin această decizie s-a constatat că Republica Moldova nu și-a îndeplinit obligațiile prevăzute la articolului 4(8) și articolului 3(1) din Convenție, încălcând astfel dreptul de acces la informațiile de mediu.

Procesul ulterior de remediere a situației a evidențiat lacune legislative și instituționale suplimentare, subliniind probleme sistemice persistente în implementarea Convenției. Aceste deficiențe se manifestă pe întreg parcursul procesului, de la planificarea acțiunilor până la implementarea sporadică dependentă de resursele disponibile și lipsă de continuitate. Aplicarea inadecvată a standardelor de guvernanță deschisă și descurajarea cronică a cetățenilor de a participa la luarea deciziilor nu subminează doar implementarea convențiilor internaționale, ci și întregul proces de integrare europeană a Republicii Moldova.

Măsurile de implementare a Convenției Aarhus nu sunt stabilite în documentele esențiale de politici publice de mediu. Planul de acțiuni pentru implementarea Convenției Aarhus a rămas la stadiul de intenție și nu a fost aprobat. Este important de remarcat, într-o notă pozitivă, că, în pofida absenței raportului privind implementarea Convenției de la Aarhus pentru perioada 2014-2017, menționată în Raportul Alternativ din 2021, Republica Moldova a prezentat rapoarte în anii 2021 și 2025, chiar dacă cu anumite întârzieri. Această evoluție contribuie la menținerea continuității procesului de monitorizare.

Cu toate acestea, procesul de consultare publică a fost slab organizat și desfășurat în grabă, reflectând doar parțial propunerile înaintate de societatea civilă, fapt ce a generat nemulțumiri. Mai mult, conținutul raportului rămâne prea general, ceea ce împiedică o evaluare obiectivă a progreselor în implementarea măsurilor, identificarea deficiențelor și realizarea unor analize detaliate asupra problemelor persistente. Aceste elemente sunt esențiale pentru îmbunătățirea implementării viitoare și corectarea deficiențelor constatate.

În plus, absența unui sistem clar de monitorizare a acțiunilor planificate și a unui mecanism de raportare regulat împiedică păstrarea memoriei instituționale a progreselor înregistrate, obstruționând dezvoltarea unei abordări strategice consolidate pentru remedierea deficiențelor identificate. Această situație este agravată de absența unor măsuri integrate la nivelul autorităților publice, menite să stabilească mecanisme clare de sancționare pentru aplicarea necorespun-

4 Decizia VII/8N. <https://unece.org/env/pp/cc/decision-vii8n-concerning-republic-of-moldova>

zătoare sau neaplicarea instrumentelor concepute pentru a proteja drepturile de mediu. Această deficiență a fost evidențiată în cazul ECS-12/23⁵, prin care a fost confirmată pentru prima dată nerespectarea de către Republica Moldova a angajamentelor sale față de Comunitatea Energiei. Acest lucru a fost deosebit de îngrijorător în ceea ce privește obligația de a-și alinia cadrul legal național cu prevederile Directivei 2004/35/CE privind răspunderea de mediu, referitoare la prevenirea și repararea daunelor aduse mediului.

Integritatea și eficacitatea proceselor de consultare publică din Republica Moldova se află sub amenințare. Starea de urgență, declarată la începutul invaziei Rusiei în Ucraina și al crizei energetice ulterioare, a fost prelungită de zeci de ori. Majoritatea modificărilor în mediul de operare al organizațiilor non-guvernamentale (ONG-uri) din perioada analizată au rezultat din implementarea măsurilor prevăzute în condițiile pentru deschiderea negocierilor de aderare la UE, în special în capitolul referitor la creșterea participării societății civile la procesele de luare a deciziilor la toate nivelurile. În același timp, acestea continuă să se confrunte cu dificultăți legate de transparența limitată a proceselor de luare a deciziilor și de accesul dificil la surse alternative de finanțare.

Nivelul de implicare a ONG-urilor de mediu rămâne scăzut, în mare parte din cauza unui număr restrâns de organizații care monopolizează activitățile și beneficiază de sprijin politic din partea majorității guvernamentale. Această concentrare a influenței limitează participarea și diversitatea în sector, generând indiferență și un sentiment de detașare în rândul altor părți interesate relevante. În plus, absența unor mecanisme eficiente de monitorizare pentru evaluarea sustenabilității activităților finanțate exacerbează problema, deoarece nu există un cadru clar pentru a responsabiliza ONG-urile pentru impactul pe termen lung al proiectelor derulate.

Lipsa unor informații accesibile și cuprinzătoare cu privire la proiectele implementate cu sprijin internațional continuă să îngreuneze evaluarea eficacității activităților finanțate de donatori în sectorul de mediu. În prezent, nu există o evidență transparentă a proiectelor care au fost sprijinite de autoritățile publice, a rezultatelor obținute sau a modului în care resursele au fost dublate între diferite inițiative. În pofida discuțiilor repetate despre planuri în cadrul întâlnirilor dintre reprezentanții ONG-urilor și conducerea Ministerului, nu a fost înființat un centru care să asigure informarea publică permanentă pe probleme de mediu. Prin urmare, dialogul dintre autorități și public rămâne dificil. Instanțele judecătorești din Moldova ignoră flagrant mecanismele naționale de a asigura termene rezonabile atât pentru soluționarea cauzelor, cât și pentru executarea hotărârilor judecătorești. În numeroase cazuri, nu sunt stabilite termene rezonabile pentru ședințele de judecată, iar întârzierile nejustificate au devenit o practică obișnuită.

Conform studiului „Percepții privind drepturile omului în Republica Moldova”⁶, dreptul la un proces echitabil este perceput de respondenți chestionați ca unul dintre cele mai puțin respectate drepturi.

⁵ 2023/09/MC-EnC privind nerespectarea de către Republica Moldova a Tratatului de instituire a Comunității Energiei în cazul ECS-12/23. <https://www.energy-community.org/enc-lex/cases/registry/2023/case1223ML.html>

⁶ Studiul „Percepții asupra drepturilor omului în Republica Moldova” (2023). <https://ombudsman.md/studiu-perceptii-asupra-drepturilor-omului-in-republica-moldova-in-2023/>

Introducere

Realizarea dreptului la un mediu sănătos (și, prin acesta, a altor drepturi de mediu) este garantată prin recunoașterea și exercitarea unor drepturi fundamentale. Acestea includ:

- dreptul la informații de mediu,
- dreptul de a participa la luarea deciziilor de mediu, și
- dreptul la acces la justiția de mediu.

Pornind de la faptul că Convenția UNECE privind accesul la informație, participarea publicului la luarea deciziilor și accesul la justiție în probleme de mediu din 25 iunie 1998 (Convenția de la Aarhus), stabilește standarde minime pentru protecția drepturilor omului, aceasta nu împiedică statele să adopte o reglementare mai amplă a anumitor drepturi sau libertăți.

Având în vedere că aderarea la UE reprezintă unul dintre principalele obiectivele strategice ale Republicii Moldova și ținând cont de decizia istorică de deschidere a negocierilor de aderare cu Uniunea Europeană în decembrie 2023, alinierea cadrului legislativ și de reglementare al țării la acquis-ul UE, care este armonizat cu prevederile Convenției de la Aarhus, devine esențială pentru ca țara să-și continue integrarea europeană.

Armonizarea legislației naționale cu standardele UE este în concordanță cu angajamentele Republicii Moldova de a contribui la realizarea Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă (ODD), așa cum este subliniat în Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova Europeană 2030” (SND), aprobată prin Legea nr. 315/2022⁷. În special, Obiectivul 10 se axează pe asigurarea unui mediu sănătos și sigur.

SND „Moldova Europeană 2030” nu reprezintă un document de politici nou – aceasta a fost deja menționată în Raportul Alternativ din 2021. La acel moment, documentul fusese aprobat doar la nivel guvernamental, iar în anul 2022 a fost aprobat la nivel parlamentar, cu modificări editoriale minore (cum ar fi adăugarea cuvântului „Europeană” în titlu).

Raportul Alternativ din 2021 a evidențiat lipsa unui plan de implementare pentru Convenția de la Aarhus. Aceasta lacună are un impact negativ asupra stabilirii unei abordări clare și previzibile pentru monitorizarea măsurilor de implementare și adoptarea unor acțiuni eficiente și sistematice pentru a remedia deficiențele existente.

În anul 2024, prin Hotărâre de Guvern privind aprobarea Strategiei de Mediu pentru anii 2024-2030 nr. 409/2024 a fost adoptată Strategia de Mediu pentru 2024-2030⁸, care la pagina 5, subliniază necesitatea unui Plan de acțiuni pentru a asigura o guvernanță de mediu eficientă, în conformitate cu prevederile Convenției de la Aarhus, la care Republica Moldova este parte.

⁷ Monitorul Oficial Nr. 409-410 din 21 decembrie 2022. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=134582 & lang=ro

⁸ Monitorul Oficial Nr. 325-328 din 30 iulie 2024. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=144295 & lang=ro

Cu toate acestea, deși Strategia recunoaște la pagina 14 că angajamentele privind implementarea Convenției de la Aarhus nu au fost încă îndeplinite pe deplin, nu există în prezent o claritate cu privire la elaborarea și adoptarea unui plan concret în acest sens. Mai mult, Capitolul V, care stabilește indicatorii de progres în raport cu obiectivele Strategiei, nu include un indicator specific referitor la elaborarea și adoptarea Planului de acțiuni privind implementarea Convenției de la Aarhus.

Un progres pozitiv poate fi observat în promovarea și monitorizarea implementării drepturilor de mediu în cadrul agendei instituției Ombudsmanului. Pentru prima dată, drepturile de mediu au fost incluse în Raportul anual privind respectarea drepturilor și libertăților omului în Republica Moldova din 2023⁹. În acest context, Ombudsmanul a recomandat Ministerului Mediului următoarele:

- să monitorizeze implementarea Programului Național de Adaptare la Schimbările Climatice, oferind suport autorităților implementatoare;
- să sprijine extinderea bugetării pentru adaptarea la schimbările climatice și creșterea rezilienței, în corespundere cu Obiectivul specific 13;
- să elaboreze și să publice rapoarte de monitorizare privind progresele înregistrate în acest domeniu.

Prezentul Raport Alternativ analizează atât acțiunile întreprinse, cât și inacțiunile constatate ca răspuns la recomandările formulate în Raportul Alternativ din 2021.

O deficiență majoră și persistentă constă în absența unui portal online centralizat care să asigure accesul publicului la informațiile de mediu, precum și în lipsa unor sisteme electronice interconectate între autoritățile de mediu. Această lacună este recunoscută și în Strategia de Mediu pentru perioada 2024-2030, care evidențiază, de asemenea, necesitatea de a alinia legislația națională cu prevederile Regulamentului (CE) nr. 1367/2006 privind aplicarea Convenției Aarhus la instituțiile și organismele comunitare, în ceea ce privește accesul la informații, participarea publicului la luarea deciziilor și accesul la justiție în probleme de mediu¹⁰.

Mai mult, absența unui Raport Național actualizat privind Starea Mediului limitează capacitatea de monitorizare obiectivă a progreselor și deficiențelor în aplicarea legislației de mediu, precum și de evaluare detaliată a gradului de implementare. Ultimul raport disponibil acoperă perioada 2015-2018¹¹, ceea ce ridică îngrijorări privind actualitatea și relevanța datelor utilizate pentru fundamentarea politicilor și luarea deciziilor bazate pe dovezi.

O problemă majoră o constituie lipsa unei corelări clare între acțiunile planificate în Strategia de Mediu pentru 2024-2030 și provocările reale din domeniu. Fără actualizări continue și transparente ale datelor, rămâne incert în ce măsură măsurile propuse vor reuși să atingă obiectivele necesare pentru îmbunătățirea calității mediului.

⁹ Raportul anual privind respectarea drepturilor și libertăților omului în Republica Moldova. <https://ombudsman.md/post-document/raport-anual-privind-respectarea-drepturilor-si-libertatilor-omului-in-republica-moldova-in-anul-2023/>

¹⁰ JO L 264, 25. 9. 2006. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/ALL/?uri=CELEX:32006R1367>

¹¹ Raport național privind starea mediului. <https://am.gov.md/ro/content/rapoarte-privind-starea-mediului>

Prezentul raport oferă o evaluare a conformității Republicii Moldova cu prevederile Convenției de la Aarhus până în septembrie 2025, evidențiind principalele lacune și formulând recomandări pentru îmbunătățirea cadrului de implementare.

Raportul se bazează pe analiza legislației, a documentelor de politici publice și a rapoartelor din diverse domenii relevante, precum și pe rezultatele chestionarelor aplicate. Chestionarele au fost distribuite următoarelor categorii de respondenți: instituții centrale guvernamentale relevante și instituțiile subordonate (în domeniile mediu, agricultură, energie, infrastructură, sănătate, educație și justiție)¹², autorități publice locale¹³, organizații non-guvernamentale¹⁴, instanțe judecătorești¹⁵ și organele procuraturii¹⁶. Raportul a fost elaborat cu sprijinul organizației non-profit de mediu Arnika din Republica Cehă, în strânsă colaborare cu Asociația Internațională a Păstrătorilor Râului "Eco-TIRAS", o asociație obștească din Republica Moldova.

¹² Lista ministerelor din cadrul Guvernului Republicii Moldova. <https://gov.md/ro/ministere;autoritatile-administrative-centrale>. <https://gov.md/ro/autoritati-administrative-centrale>

¹³ Lista autorităților publice locale membri ai Consiliului autorităților locale și prin intermediul căruia au fost distribuite chestionarele. <https://www.calm.md/lista-membrilor-calm/>

¹⁴ Lista ONGurilor de mediu cărora li s-au distribuit chestionarele prin această platformă. <https://mediu.gov.md/ro/content/ong-uri-de-mediu>

¹⁵ Portalul instanțelor judecătorești. <https://instante.justice.md/>

¹⁶ Lista organelor procuraturii. <https://procuratura.md/contact/procuraturile-teritoriale>

1 Modificări în cadrul legal privind mediul

1.1 Principalele modificări în cadrul legislativ primar de mediu

Republica Moldova, în procesul de armonizare a legislației naționale cu standardele UE, a îmbunătățit semnificativ cadrul legal privind accesul la informație. În Raportul Alternativ din 2021, au fost analizate deficiențe existente în asigurarea garanțiilor minime necesare pentru exercitarea dreptului constituțional de acces la informație, reglementat anterior prin Legea nr. 982/2000 privind accesul la informație, care a fost abrogată la 9 iunie 2023 odată cu adoptarea noii **Legi nr. 148/2023 privind accesul la informațiile de interes public**¹⁷.

Inițiativa legislativă a fost justificată de necesitatea de a alinia legislația națională la normele juridice europene, în contextul intrării în vigoare, la 1 decembrie 2020, a Convenției Consiliului Europei privind accesul la documentele oficiale, adoptată la Tromsø la 18 iunie 2009 (denumită în continuare „Convenția de la Tromsø”), care a fost ratificată de Parlamentul Republicii Moldova prin Legea nr. 217/2013.

În nota explicativă, care însoțea proiectul de lege, autorii au subliniat că Legea nr. 982/2000 conține deficiențe și lacune normative care nu asigură respectarea efectivă a dreptului constituțional de acces la informațiile de interes public. Aceștia au invocat date relevante: conform Rating-ului privind dreptul la informare, realizat de Centrul pentru Drept și Democrație, Legea nr. 982/2000 a obținut 93 dintr-un total posibil de 150 de puncte¹⁸. Acest rezultat a plasat Republica Moldova pe locul 52 din 136 de state evaluate în ceea ce privește calitatea generală a cadrului legislativ privind accesul la informații.

Noua Lege nr. 148/2023 clasifică furnizorii de informații ca fiind fie autorități și instituții publice, fie persoane juridice care prestează servicii publice conform legislației sau în baza contractelor de stat. Totodată, legea a extins numărul de entități obligate să furnizeze informații publice solicitanților ce includ partide politice, asociații profesionale, întreprinderile energetice și persoanele juridice de drept privat care prestează servicii publice și altele.

Anterior, în baza Legii nr. 982/2000, furnizorii de informații aveau la dispoziție 15 zile lucrătoare pentru a răspunde la cererile de acces, cu posibilitatea de a prelungi această perioadă cu încă cinci zile lucrătoare dacă volumul de informații solicitat era mare sau dacă erau necesare consultări suplimentare pentru a îndeplini cererea.

¹⁷ Monitorul Oficial Nr. 234 din 08 iulie 2023. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=137908 & lang=ro

¹⁸ Raportul de evaluare privind implementarea Convenției Consiliului Europei privind accesul la documentele oficiale (CETS No. 205 – the Tromsø Convention) Republic of Moldova. <https://rm.coe.int/baseline-evaluation-report-moldova/1680b0f65c>

În baza noii legi, furnizorii vor avea la dispoziție 10 zile calendaristice pentru a furniza informațiile, cu posibilitatea unei prelungiri de 7 zile. Standardele de publicare proactivă sunt cruciale pentru asigurarea transparenței. Legea nr. 148/2023 impune autorităților publice să publice o gamă de informații în mod proactiv, înainte de a fi solicitate de oricine. Aceasta include date privind bugetul și structura conducerii autorității, rapoarte anuale, achiziții publice, deplasări de afaceri, procese de luare a deciziilor și multe altele. Cu toate acestea, în anumite situații, accesul la informații poate fi restricționat dacă divulgarea datelor ar submina securitatea publică, relațiile internaționale, prevenirea sau detectarea infracțiunilor sau a încălcărilor penale, desfășurarea investigațiilor penale sau a procedurilor administrative sau judiciare, sau protecția datelor cu caracter personal, a drepturilor de proprietate intelectuală sau a secretelor comerciale. Toate acestea sunt valori sociale protejate legal, derivate din Convenția de la Tromsø.

La 16 iulie 2024, Grupul de experți al Consiliului Europei (CoE) privind accesul la informație a analizat noua lege care reglementează accesul la informațiile de mediu. Legea prevede doar că accesul la informațiile de mediu este acordat în conformitate cu procedurile stabilite de guvern. Cu toate acestea, experții au remarcat că nu au avut acces la Regulamentul privind accesul public la informațiile de mediu, aprobat prin Hotărârea de Guvern nr. 1467/2016, pentru a evalua conformitatea sa cu prevederile Convenției. Mai mult, experții au subliniat că, în conformitate cu Convenția, orice restricție privind accesul la informațiile de mediu trebuie să fie stabilită prin lege, și nu prin hotărâri de guvern (p. 52)¹⁹.

Una dintre recomandările formulate în Raportul Alternativ din 2021 a fost implementarea Directivei (UE) 2019/1024 privind datele deschise și reutilizarea informațiilor din sectorul public.

În acest an, a fost aprobată Legea nr.109/2025 **privind datele deschise și reutilizarea informațiilor din sectorul public**²⁰. Adoptarea proiectului de lege reprezintă un pas important înainte, însă este încă mult de lucru până când Republica Moldova va putea beneficia de un sistem integrat și coerent de date deschise. În temeiul noii legislații, autoritățile publice vor trebui să joace un rol activ în procesul de identificare a seturilor de date cu valoare ridicată, să participe la elaborarea și dezbaterea normelor privind publicarea informațiilor și să contribuie la crearea unui cadru unitar de gestionare a datelor, care să asigure uniformizarea, accesibilitatea și standardizarea procedurilor la nivel național.

Legea nr. 86/2014 privind evaluarea impactului asupra mediului²¹ și **Legea nr. 11/2017 privind evaluarea strategică de mediu**²² au fost modificate pentru a înlătura lacunele de reglementare, identificate în cadrul de evaluare a impactului asupra mediului, inclusiv normele conflictuale și prevederile depășite care nu permiteau o aplicare clară.

¹⁹ Raportul de evaluare privind implementarea Convenției Consiliului Europei privind accesul la documente oficiale (CETS No. 205 – Convenția de la Tromsø) Republica Moldova. <https://rm.coe.int/baseline-evaluation-report-moldova/1680b0f65c>

²⁰ Monitorul Oficial Nr. 317–319 din 16 iunie 2025. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=148946 & lang=ro

²¹ Monitorul Oficial Nr. 414–417 din 08 noiembrie 2023. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=139828 & lang=ro#

²² Monitorul Oficial Nr. 109–118 din 07 aprilie 2017. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=144643 & lang=ro

Legea nr. 86/2014 actualizată, privind EIM prevede reducerea termenului pentru procedura de evaluare a impactului asupra mediului la 30 de zile lucrătoare pentru emiterea a deciziei finale, de la recepționarea opiniei Comisiei tehnice, cu posibilitatea prelungirii cu până la 15 zile lucrătoare în funcție de complexitatea activității propuse. Se propun, totodată: revizuirea listei activităților planificate care necesită o astfel de evaluare și introducerea unui tarif pentru eliberarea acordului de mediu. Agenția de Mediu (AM) va determina valoarea tarifului pentru coordonarea procedurii de evaluare a impactului asupra mediului și eliberarea acordului de mediu într-un document separat. Acestea sunt reglementate prin Hotărârea Guvernului nr. 132/2025 și sunt în vigoare din 20 aprilie 2025.

În prezent, cadrul legal nu reglementează perceperea plăților pentru serviciile publice furnizate de AM pentru eliberarea actelor permissive de mediu. Modificările prevăd, de asemenea, înființarea unei comisii tehnice pentru a asigura calitatea raportului EIM. Această comisie va examina raportul luând în considerare concluziile AM, de conformitatea raportului cu conținutul-cadru, de rezultatele audierilor publice și prezentarea alternativelor analizate în cadrul evaluării. Modificările recente ale Legii nr. 86/2014 au introdus proceduri pentru evaluarea calității raportului EIM și a procesului de desfășurare a procedurii, crescând transparența și încrederea publicului. Ghidul de evaluare a calității documentației EIM, aprobat prin ordin al Ministerului Mediului, servește drept instrument metodologic pentru Comisia tehnică din cadrul Agenției de Mediu. Aceasta funcționează conform Regulamentului de funcționare și include o procedură de consultare publică în mai multe etape, aliniată la Convenția Aarhus.

Raportul Alternativ din 2021 a evidențiat lipsa unei abordări integrate a procesului de autorizare. **Deși Legea nr. 227 privind emisiile industriale**²³ a fost adoptată în 2022, modificând mecanismul existent, aceasta s-a dovedit a fi ineficientă și a necesitat o intervenție pentru simplificarea atât a sistemului de autorizare, cât și procedurilor aferente.

Legea nr. 227/2022 privind emisiile industriale a restructurat semnificativ sistemul existent de emitere a autorizațiilor, care anterior necesita permise separate pentru fiecare activitate ce implica utilizarea resurselor naturale (de exemplu, aer, apă, sol și deșeuri). Au fost introduse două tipuri de autorizații: autorizația integrată de mediu și autorizația de mediu, care sunt eliberate în dependență de nivelul impactului asupra mediului. Cu toate acestea, legislația secundară necesară pentru a implementa aceste noi prevederi nu a fost încă elaborată și adoptată.

Procesul de emitere a autorizațiilor în conformitate cu noile prevederi ale legii este în prezent blocat din cauza lipsei unor reglementări clare care să stabilească procedura de autorizare. În timp ce legea include prevederi pentru dezvoltarea cadrului legal secundar necesar pentru implementarea sa, această abordare este problematică. Conform normelor de tehnică legislativă, procedurile administrative și măsurile restrictive care decurg dintr-un act administrativ, cum ar fi o autorizație de mediu, nu pot fi reglementate prin legislație secundară. Acest eșec de implementare demonstrează că progresul legislativ este inutil fără capacitatea administrativă și resursele necesare pentru a-l pune în aplicare, creând o inerție instituțională care blochează reforma în practică.

²³ Monitorul Oficial Nr. 326–333 din 21 octombrie 2022. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=147012 & lang=ro#

În 2023, a fost adoptată **Legea nr. 368/2023 cu privire la activitatea meteorologică și hidrologică**²⁴ pentru a institui cadrul juridic necesar pentru desfășurarea acestor activități și sprijinirea dezvoltării socio-economice durabile a țării. Noua lege prevede înființarea Fondului Național de Date Meteorologice și Hidrologice, prin intermediul căruia publicul va avea acces gratuit la datele și informațiile meteorologice și hidrologice, precum și posibilitatea de a primi informații specializate. În plus, legea reglementează procesul de înregistrare de stat al producătorilor de date și informații meteorologice și hidrologice, asigurând astfel o mai mare transparență și o gestionare îmbunătățită a acestor resurse.

Prevederea din art. 24, alin. (2) din Legea nr. 368/2023 nu definește în mod clar ce date vor fi oferite gratuit, menționând doar că datele incluse în Fondul Național de Date Meteorologice și Hidrologice în cazul selectării personale vor fi accesibile gratuit. În ceea ce privește datele cu plată, legea face trimitere la un mecanism care urmează să fie stabilit de Guvern. Noțiunea de „informații specializate”, reglementată la art. 23, lit. b), se referă la informațiile meteorologice și hidrologice care nu se încadrează în categoria informațiilor primare și sunt furnizate la cerere, ceea ce implică în mod inerent perceperea unei taxe. Acest lucru se explică prin faptul că, așa cum s-a menționat anterior, accesul gratuit este acordat numai în cazul selectării personale a datelor din Fond, excluzând logic din această categorie orice date obținute gratuit pe baza unei cereri formale.

Considerăm că, la fel ca în cazul Legii nr. 148/2023 privind accesul la informațiile de interes public, orice restricție privind accesul la informații ar trebui stabilite prin lege și nu prin Hotărâre de Guvern. Această abordare asigură previzibilitatea juridică și respectarea principiilor transparenței.

În urma unei încălcări a angajamentelor față de Comunitatea Energiei (cazul ECS-12/23) privind obligația de a alinia cadrul legal național cu Directiva 2004/35/CE privind răspunderea de mediu pentru prevenirea și repararea daunelor aduse mediului, Republica Moldova a adoptat **Legea nr. 107/2025 privind răspunderea de mediu în legătură cu prevenirea și repararea daunelor aduse mediului**²⁵, care urmează să intre în vigoare în iunie 2027. Această lege stabilește un cadru juridic de reglementare a răspunderii de mediu, bazat pe principiul „poluatorul plătește”, pentru a preveni și a repara daunele aduse mediului.

Cu toate acestea, regretăm să constatăm că proiectul de lege adoptat recent nu conține prevederi clare privind instituția responsabilă de informarea publicului, inclusiv în cazurile în care au fost identificate daune aduse mediului. Deși art. 24 alin. (1) desemnează o autoritate competentă și prevede un termen pentru notificarea unui alt stat afectat, acesta nu reglementează în mod explicit o procedură națională de informare a publicului. Metodologia de calculare a daunelor de mediu urmează să fie aprobată printr-o hotărâre de guvern.

Cadrul legal existent, în special **Legea nr. 1515/1993 privind protecția mediului**²⁶, recunoaște responsabilitatea tuturor persoanelor fizice și juridice pentru daunele aduse mediului. Cu toate

²⁴ Monitorul Oficial Nr. 510–513 din 29 decembrie 2023. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=140969 & lang=ro

²⁵ Monitorul Oficial Nr.328 din 20 iunie 2025. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=149082 & lang=ro

²⁶ Monitorul Oficial Nr. 10 din 30 octombrie 1993. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=88192 & lang=ro

acestea, nu există un mecanism clar pentru implementarea financiară a răspunderii sau a măsurilor materiale necesare pentru restabilirea ecosistemelor degradate.

Deși **Legea nr. 1540/1998 privind plata pentru poluarea mediului** a fost modificată prin Legea nr. 283 din 5 decembrie 2024, mecanismul de colectare a acestor plăți este încă depășit în unele domenii și nu se aliniază la noile prevederi privind calitatea aerului și emisiile industriale.

Cadrul juridic actual este depășit și incomplet, folosind metode învechite de calcul al daunelor. Sumele de compensare sunt insuficiente în raport cu amploarea daunelor cauzate mediului, ceea ce reduce semnificativ impactul sancțiunilor asupra celor responsabili și contribuie la dezechilibre ecologice.

În plus, mărimea actuală a plăților pentru poluare este neglijabilă și nu reflectă costul real al reconstrucției ecosistemelor deteriorate. Sistemul existent de taxe și plăți de mediu este inefficient în răspunde nevoilor de protecție și restaurare a mediului.

1.2 Mecanismul de guvernanță energetică și a acțiunilor climatice

Mecanismul de guvernanță energetică și a acțiunilor climatice a fost instituit în Moldova pentru prima dată.

La 14 noiembrie 2023, au fost publicate modificări la **Legea nr. 174/2017 cu privire la energetică**²⁷, introducând prevederi referitoare la elaborarea și aprobarea principalelor componente ale Mecanismului: Planurile Naționale Integrate pentru Energie și Climă (PNIEC), Strategia pe Termen Lung pentru Reducerea Emisiilor de Gaze cu Efect de Seră (Strategia pe Termen Lung) și Rapoartele Naționale Integrate privind Energia și Climă (RNIEC).

PNIEC-urile trebuie să asigure stabilitatea, transparența și previzibilitatea politicilor și măsurilor naționale pentru planificarea și monitorizarea acțiunilor în domeniul energiei și al schimbărilor climatice. Concepute ca strategii pe termen lung cu o perspectivă de cel puțin 30 de ani, ele contribuie la îndeplinirea angajamentelor în cadrul UNFCCC și al Acordului de la Paris.

Acestea ar trebui elaborate într-o manieră deschisă și transparentă, oferind oportunități efective de participare a publicului la procesul de luare a deciziilor.

Noua **Lege nr. 74/2024 privind acțiunile climatice**²⁸ reglementează necesitatea de a alinia obiectivele strategiei pe termen lung cu PNIEC.

²⁷ Monitorul Oficial Nr. 480–482 din 15 decembrie 2023. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=147876 & lang=ro#

²⁸ Monitorul Oficial Nr. 209–212 din 16 mai 2024. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=143228 & lang=ro

PNIEC-ul abordează cele cinci dimensiuni ale mecanismului de guvernare al Uniunii Energetice:

- dimensiunea 1: Decarbonizare
- dimensiunea 2: Eficiența energetică
- dimensiunea 3: Securitatea energetică
- dimensiunea 4: Piața internă de energie
- dimensiunea 5: Cercetare, inovare și competitivitate.

Articolul 55 din Legea nr. 74/2024 privind acțiunile climatice introduce conceptul de dialog și cooperare pe mai multe niveluri, obligând Ministerului Mediului să faciliteze un dialog deschis și incluziv privind acțiunile climatice. În acest cadru, autorităților administrației publice locale, societatea civilă, mediul academic și cel de afaceri, investitorii, alte părți interesate, precum și publicul larg pot participa activ la discuțiile despre obiectivele privind neutralitatea climatică și scenariile preconizate pentru politicile din domeniu, inclusiv politicile pe termen lung și evaluarea progreselor înregistrate.

Pentru a asigura transparența, informațiile de interes public vor fi puse la dispoziția cetățenilor gratuit prin canale media accesibile și vor fi, de asemenea, publicate pe site-ul oficial al Ministerului Mediului sau al agențiilor subordonate, în conformitate cu legislația privind accesul la informațiile publice.

Primul PNIEC a fost recent adoptat, la 26 februarie 2025²⁹.

Este important de menționat că procesul de consultare pentru elaborarea acestui plan a fost extrem de complex, implicând un dialog la mai multe niveluri, inclusiv discuții interministeriale și implicarea publicului.

PNIEC-ul a fost elaborat printr-un proces de consultare la nivel înalt, care a implicat autorități publice centrale și locale, experți naționali și internaționali, societatea civilă și sectorul privat.

A fost înființat un grup de lucru interministerial pentru a coordona scenariile, ipotezele și acțiunile propuse din 2020. Au avut loc întâlniri regulate cu echipele de modelare și experții implicați, pentru a facilita schimbul de informații și ajustările de politici.

Au fost organizate ateliere și seminare pentru a instrui și a implica părțile interesate relevante.

Procesul de consultări publice a inclus analiza și integrarea feedback-ului din partea părților interesate.

A fost efectuată o Evaluare Strategică de Mediu (ESM, care a fost supusă procesului de consultare și revizuire.

Această abordare transparentă, participativă și incluzivă a contribuit la asigurarea coerenței, eficacității și sustenabilității măsurilor incluse în PNIEC.

²⁹ Hotărârea de Guvern Nr. 86 din 26 februarie 2025. Monitorul Oficial Nr. 151–153 din 25 martie 2025.

https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=147685 & lang=ro

1.3 Schimbări în cadrul normativ secundar de reglementare a mediului

Dreptul de acces la informațiile de mediu deținute de autoritățile publice este reglementat de **Regulamentul privind accesul publicului la informația de mediu, aprobat prin Hotărârea de Guvern nr. 1467/2016**³⁰. Acest Regulament transpune parțial Directiva 2003/4/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 28 ianuarie 2003 privind accesul public la informațiile de mediu și de abrogare a Directivei 90/313/CEE³¹. Cu toate acestea, anumite prevederi cheie nu au fost transpuse, printre care:

- prevederile privind informațiile deținute de autoritățile publice;
- normele privind confidențialitatea procedurilor desfășurate de autoritățile publice;
- criterii clare care trebuie stabilite de autoritățile publice pentru gestionarea cererilor de acces la informații.

Pentru a asigura alinierea legislației naționale la standardele UE, Ministerul a elaborat un nou act legislativ secundar, **Regulamentul privind accesul publicului la informație, justiție și participare la adoptarea deciziilor de mediu**, care a fost propus pentru consultări publice la data de 18 decembrie 2024.

Cu toate acestea, așa cum s-a menționat anterior, experții CE au subliniat faptul că accesul la informațiile de mediu ar trebui să fie reglementat prin lege, și nu prin hotărâri de guvern³². Ministerul Mediului a planificat adoptarea Regulamentului privind accesul publicului la informație, justiție și participare la adoptarea deciziilor de mediu pentru anul 2025, ca parte a Programului Național pentru Aderarea Republicii Moldova la Uniunea Europeană pentru anii 2025–2029³³.

Prevederile proiectului de Regulament se aliniază, de asemenea, la cerințele legale ale Convenției de la Aarhus, care stipulează că autoritățile publice trebuie să disemineze informații privind drepturile publice.

Experții au subliniat că, în conformitate cu Convenția de la Tromsø, orice restricție privind accesul la informațiile de mediu trebuie să fie stabilită prin lege și nu prin hotărâre de guvern. Cu toate acestea, Ministerul promovează astfel de reglementări prin legislație secundară.

În acest sens, Secțiunea IV a Capitolului III din Regulament, intitulată „Excepții de la accesul la informațiile de mediu”, definește cazurile în care cererile de informații de mediu pot fi refuzate parțial sau total, ceea ce este contrar principiilor Convenției.

³⁰ Monitorul Oficial Nr. 60–66 din 24 februarie 2017. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=97333 & lang=ro

³¹ JO L 41, 14. 2. 2003. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX:32003L0004>

³² Raportul de evaluare privind implementarea Convenției Consiliului Europei privind accesul la documente oficiale (CETS No. 205 – Convenția de la Tromsø) Republica Moldova. <https://rm.coe.int/baseline-evaluation-report-moldova/1680b0f65c>

³³ Hotărârea de Guvern Nr. 306 din 28 mai 2025. Monitorul Oficial Nr. 269–288 din 02 iunie 2025. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=148720 & lang=ro

Susținem viziunea experților CE că accesul la informațiile de mediu ar trebui să fie reglementat prin lege, deoarece caracterul obligatoriu al unor astfel de prevederi ar contribui la implementarea lor efectivă în practică. Mai mult, Legea nr. 148/2023 privind accesul la informațiile de interes public prevede în mod expres la art. 2 alin. (2), că nu aduce atingere reglementărilor speciale privind accesul la informațiile de interes public stabilite prin alte legi. Acest lucru indică în mod clar că accesul la informațiile specializate trebuie să fie reglementat prin legislație primară.

Prevederile Regulamentului contravin normelor naționale de tehnică legislativă, care interzic transferul de competențe noi către autoritățile administrației publice centrale din alte sectoare sau către autoritățile administrației publice locale prin acte normative secundare.

În conformitate cu art. 16 alin. (1) din Legea nr. 71/2007 cu privire la registre³⁴, prevederile privind instituirea registrelor de informații de mediu nu pot fi reglementate printr-un act secundar, deoarece registrele de stat primare și registrele departamentale trebuie să fie înființate de Guvern sau de o altă autoritate publică împuternicită prin lege.

Hotărârea de Guvern nr. 494/2023 privind aprobarea metodologiei de calculare a tarifelor la serviciile prestate, a nomenclatorului și a tarifelor serviciilor prestate contra plată, precum și a Regulamentului cu privire la modul de formare și utilizarea veniturilor colectate de către Serviciul Hidrometeorologic de Stat, care aprobă metodologia de calcul al tarifelor la serviciile prestate, nomenclatorul și tarifele serviciilor prestate contra plată, precum și regulamentul cu privire la modul de formare și utilizarea veniturilor colectate de Serviciul Hidrometeorologic de Stat, nu a soluționat problema asigurării accesului gratuit la informațiile de mediu.

Punctul 4 din Anexa nr. 3 la HG 494/2023, care aprobă Regulamentul cu privire la modul de formare și utilizarea veniturilor colectate de către Serviciul Hidrometeorologic de Stat, continuă să încalce dreptul la accesul gratuit la informațiile de mediu, într-un mod similar cu cel permis de art. 24 alin. (2) din Legea nr. 368/2023 cu privire la activitatea meteorologică și hidrologică.

Punctul 4 prevede următoarele:

„În cazul selectării informației personal, accesul la informațiile meteorologice, hidrologice și agrometeorologice incluse în capitolul 1 din anexa nr. 2, publicate pe pagina web oficială a Serviciului Hidrometeorologic de Stat și incluse în Fondul național de date meteorologice, este gratuit.”

Totuși această formulare implică faptul că orice cerere formală de acces la informații, alta decât cea prin selectare personală, nu este acordată gratuit. Această prevedere contravine în mod clar principiilor și prevederile art. 4 din Convenția de la Aarhus. Mai mult, legislația nu stipulează modul în care ar trebui structurat site-ul web, inclusiv modul în care metadatele și datele agregate ar trebui prezentate într-un format accesibil și ușor de utilizat pe o perioadă de mai mulți ani, ceea ce duce la creșterea numărului de solicitări formale de informații.

Pentru a remedia deficiențele identificate și confirmate de Secretariatul Convenției prin Decizia VII/8n, Ministerul Mediului a publicat propuneri de modificare a Hotărârii de Guvern nr. 494/2023

³⁴ Monitorul Oficial Nr. 70–73 din 25 mai 2007. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=140170 & lang=ro

la 22 august 2025. După ce am analizat acest proiect, putem concluziona că acesta nu soluționează deficiențele identificate. Acest lucru se datorează faptului că modificarea unui act normativ secundar fără modificarea Legii nr. 368/2023 cu privire la activitatea meteorologică și hidrologică nu va avea efectul juridic necesar și nu va corecta deficiențele de aplicare a prevederilor normative existente.

Mai mult, proiectul introduce o nouă prevedere care agravează situația existentă și creează premise pentru o nouă încălcare a art. 4 alin. (1) lit. a) din Convenția de la Aarhus. Conform acestui articol, autoritățile publice sunt obligate să pună la dispoziție informațiile de mediu pe care le dețin, fără a solicita demonstrarea unui interes special.

Modificarea propusă la Hotărârea de Guvern nr. 494/2023 prevede: „Nu se consideră servicii contra plată schimbul reciproc de date și informații specifice dintre Serviciul Hidrometeorologic de Stat și alte entități realizat în scopul exclusiv îndeplinirii obligațiilor naționale și internaționale prevăzute de cadrul normativ sau actele administrative aplicabile.”.

Această prevedere stabilește norme imperative care extind aplicarea Legii nr. 368/2023, ceea ce este inadmisibil, deoarece, conform normelor naționale de tehnică legislativă, un act normativ secundar nu poate extinde prevederile unei legi. Mai mult, trebuie menționat că acest proiect nu a fost discutat în cadrul grupului de lucru recent înființat, stabilit prin Ordinul Ministrului nr.39 din 39 martie 2025, pentru a aborda problema neconformității.

2 Implementarea pilonilor Convenției de la Aarhus

2.1 Evaluarea gradului de implementare a Convenției de la Aarhus

2.1.1 Analiza Raportului Național privind implementarea Convenției de la Aarhus, ediția 2025

Procedura de consultare

Ediția 2025 a Raportului național privind implementarea Convenției de la Aarhus nu a fost depusă în termenul recomandat de 1 februarie 2025³⁵.

Procesul de elaborare a Raportului a fost finalizat în aproximativ o lună, ceea ce este semnificativ mai scurt decât cele 5–6 luni recomandate de Secretariatul Convenției.

Conform ghidurilor metodologice, procesul de consultare publică ar trebui să aibă loc în două etape:

- prima etapă implică o perioadă de trei luni pentru consultare publică asupra conținutului raportului.
- a doua etapă implică consultarea asupra versiunii preliminare a raportului, pe o perioadă de la una până la două luni.

În cazul Raportului Național 2025, aceste recomandări au fost aplicate incorect, utilizându-se o procedură diferită. Astfel, la 2 aprilie 2025, a fost publicat un anunț adresat autorităților publice și societății civile, prin care se solicita transmiterea de informații relevante privind îndeplinirea obligațiilor referitoare la accesul la informațiile de interes public.³⁶ Prima versiune a Raportului a fost publicată ulterior la 7 mai 2025, perioada inițială de consultare fiind stabilită până la 13 mai. Aceasta a fost ulterior prelungită până la 6 iunie, permițând efectiv o perioadă minimă de consultare de o lună.

Versiunea finală a Raportului, care a fost revizuită în urma consultării publice, nu a fost supusă unei runde suplimentare de discuții. Mai mult, nu a fost prezentat niciun rezumat al recomandărilor primite, și nici nu a fost clarificat în ce măsură au fost luate în considerare.

³⁵ 2025 Reporting Cycle. <https://unece.org/environmental-policy/public-participation/2025-reporting-cycle>

³⁶ Mecanismul de raportare Aarhus, Moldova. https://aarhusclearinghouse.unece.org/national-reports/reports?-field_nr_report_language_aux_2_value=en & field_nr_report_language_aux_value=en & field_nr_party_target_id_verf%5B%5D=17500 & combine=

Rezumatele recomandărilor reprezintă o practică standard în cadrul proceselor de consultare publică pentru documente de politici și acte normative, în conformitate cu prevederile Legii nr. 239/2008 privind transparența în procesul decizional³⁷. Aplicarea acestei practici ar putea fi utilizate cu succes pentru a facilita consultările publice.

Evaluarea calității, coerenței și gradului de conformitate al conținutului raportului cu cerințele metodologice și angajamentele internaționale asumate

La analizarea conținutului Raportului, devine evident că acesta a fost elaborat în grabă. Unele secțiuni conțin multe informații generale, totodată lipsesc constatări clare sau o analiză detaliată a deficiențelor identificate în procesul de implementare. Lipsesc, de asemenea, acțiunile concrete planificate pentru înlăturarea acestor deficiențe.

Informațiile prezentate în raport subliniază în continuare absența unor măsuri concrete planificate pentru implementarea prevederilor Convenției, în pofda faptului că introducerea menționează necesitatea de a elabora un plan de acțiuni. Fără un cadru de planificare structurat, implementarea Convenției nu poate fi monitorizată în mod eficient, ceea ce are un efect negativ asupra procesului de raportare, care ar trebui să permită o evaluare amănunțită și o identificare clară a deficiențelor.

În consecință, Raportul se limitează în mare parte la o simplă descriere a cadrului legislativ. În unele secțiuni, raportul nu reușește să răspundă în mod adecvat la cerințe specifice (de exemplu, punctul 2 solicită prezentarea circumstanțelor particulare relevante pentru înțelegerea Raportului, aspect care lipsește din conținut).

În avizul său depus la 26 mai 2025, referitor la punctul 2, Asociația Internațională a Păstrătorilor Râului „Eco-TIRAS” a recomandat excluderea informațiilor generale și a analizelor extinse ale legislației existente, deoarece acestea au fost considerate irelevante pentru contextul solicitat. În schimb, s-a propus furnizarea unei descrieri concise și clare a modificărilor și evoluțiilor semnificative din cadrul legislativ și instituțional care au avut loc după prezentarea raportului precedent. Această recomandare nu a fost luată în considerare, iar informațiile incluse nu corespund cerinței formulate pentru punctul 2.

De asemenea, avizul a recomandat, completarea lit. a) de la punctul 3, care se referă la legislație, reglementări și alte măsuri care implementează prevederile generale din art. 3, alin. (2), (3), (4), (7) și (8), cu informații privind măsurile de asigurare a sprijinului Serviciului Hidrometeorologic de Stat în ghidarea publicului, în special în contextul implementării Deciziei VII/8n, adoptată în octombrie 2021. Cu toate acestea, Raportul final nu menționează nimic despre această decizie. Fără aceste informații, nu este clar cum intenționează autoritățile să abordeze deficiențele identificate și să implementeze măsuri concrete pentru a le remedia.

Doar aproximativ 30% din recomandări au fost acceptate, restul de 70% fiind ignorate. În multe cazuri, deși au fost furnizate link-uri, a fost solicitată o descriere concisă a acțiunilor de conștientizare și informare a publicului, împreună cu exemple de reprezentare a ONG-urilor în delegațiile guvernamentale și referințe specifice și exemple concrete de consultare publică în cadrul proce-

³⁷ Monitorul oficial Nr. 215–217 din 05 decembrie 2008. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=106638&lang=ro

durilor de evaluare a impactului asupra mediului (EIM). Totuși aceste detalii nu au fost incluse în Raport.

O astfel de abordare superficială nu permite o analiză aprofundată a problemelor legate de aplicarea prevederilor legislative și, în consecință, nu permite identificarea de soluții adecvate. De exemplu, art. 28 din **Legea nr. 152/2022 cu privire la reglementarea și controlul organismelor modificate genetic**³⁸ stipulează că persoana care intenționează să plaseze pe piață sau să elibereze în mediu un organism modificat genetic, trebuie să depună în prealabil o notificare la Agenția de Mediu pe pagina web. Acest lucru acordă publicului o perioadă în care are posibilitate să depună comentarii. Cu toate acestea, această prevedere a rămas neaplicată din 2022, împiedicând astfel publicul să fie informat și să participe la procesul decizional relevant. Mai mult, în ciuda faptului că a fost prezentată obiecția în aviz, informațiile solicitate nu au fost incluse în versiunea finală a raportului național.

2.1.2 Analiza rezultatelor obținute din răspunsurile la chestionare

În octombrie–decembrie 2024 au fost chestionate: instituții guvernamentale centrale și subordonate (mediu, agricultură, energie, infrastructură, sănătate, educație, justiție), autorități locale, ONG-uri, instanțe și procuraturi. Chestionarele, structurate pe cei trei piloni ai Convenției de la Aarhus, au vizat pentru autorități/ONG-uri: solicitările de acces la informații de mediu, participarea la proceduri decizionale și măsura în care opiniile publicului au fost valorificate. Pentru instanțe/procuraturi: tipurile de acțiuni intentate și clasificarea lor pe articole privind contestarea încălcării accesului la informații și a participării publice.

Sondaj al ONG-urilor de mediu

Nivelul de participare a ONG-urilor de mediu în procesul de completare a chestionarelor a fost scăzut, chiar dacă formularele au fost distribuite prin platforma comună a ONG-urilor de mediu (care include 53 de ONG-uri³⁹). Ca urmare, au fost primite doar două răspunsuri, ceea ce indică un nivel nesemnificativ de participare la consultările legate de elaborarea actelor normative. Acest lucru sugerează un nivel scăzut de interes pentru consultările publice.

Rezultatele sondajului procuraturii

Chestionarele au fost transmise către 55 de subdiviziuni ale procuraturii, dar doar 13 dintre acestea au răspuns. Printre răspunsurile primite:

- doar un singur răspuns a confirmat investigarea cazurilor de mediu, afirmând că a fost investigat un singur caz pe an.
- două răspunsuri au indicat că nu au putut furniza informațiile solicitate și au declarat că orice solicitare similară ar trebui adresată Procuraturii Generale a Republicii Moldova.

³⁸ Monitorul Oficial Nr. 208–216 din 15 iulie 2022. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=132105 & lang=ro

³⁹ Lista ONG-urilor de mediu. <https://am.gov.md/ro/node/72>

Cu toate acestea, Procuratura Generală a furnizat un răspuns general, afirmând că „Sistemul Informațional Automatizat (SIA) „Procuratura: E-Dosar”, gestionat de Procuratura Generală, nu conține informații dezagregate în formatul solicitat. În plus, Procuratura Generală a evaluat situația privind protecția mediului și studiul realizat arată că majoritatea cazurilor penale din categoria infracțiunilor de mediu se referă la tăierea ilegală a vegetației forestiere, braconaj și pescuit ilegal. O analiză detaliată este reflectată în rapoartele de activitate ale Procuraturii, care sunt disponibile public la www.procuratura.md”.

La analizarea acestor rapoarte, s-a constatat că nu există o evidență clară a infracțiunilor de mediu, indicând o lipsă de monitorizare sistematică a unor astfel de cazuri.

Sondaj al instanțelor de judecată

Dintr-un total de 25 solicitări transmise către instanțe naționale de diferite niveluri, au fost primite doar 15 răspunsuri.

Dintre acestea: o instanță de fond a refuzat să furnizeze informațiile solicitate, argumentând că o astfel de obligație nu se încadrează în competența sa funcțională, iar Curtea Supremă a dat un răspuns negativ.

În mod remarcabil, Curtea Supremă nu a răspuns la întrebările formulate, ci a recomandat ca Consiliul Superior al Magistraturii să fie solicitat să aprobe implicarea instanțelor de judecată în completarea chestionarului.

Este important de menționat că Consiliul Superior al Magistraturii este responsabil pentru chestiuni precum cariera, disciplina și etica judecătorilor, formarea și instruirea judecătorilor și a personalului instanțelor, precum și administrarea sistemului judecătoresc, precum și alte responsabilități legate de organizarea și funcționarea sistemului judiciar. În acest caz, însă, transparența și disponibilitatea instituțiilor judiciare de a furniza informații relevante sunt puse la îndoială.

Analiza datelor din răspunsurile primite indică un număr mare de cazuri pendinte, sugerând o criză în sistemul judiciar. Această concluzie este susținută în continuare de datele din Strategia de Mediu, care relevă o discrepanță substanțială între amenzile calculate și cele efectiv achitate.

De exemplu, în 2023, valoarea totală calculată a amenzilor a fost de 1.629.287,8 MDL, în timp ce valoarea plătită efectiv a fost de doar 720.768,4 MDL⁴⁰. Această situație reflectă probleme serioase în mecanismele de aplicare și colectare a sancțiunilor, subminând eficacitatea măsurilor de protecție a mediului și credibilitatea instituțiilor responsabile.

Lacunele legislative sunt cauza implementării inadecvate a mecanismului de sancționare în domeniul poluării mediului, care nu reușește să descurajeze încălcările legislației de mediu. Considerăm că amenzile achitate ar fi considerabil mai mari dacă anumite instituții și-ar reglementa în mod corespunzător mandatele și ar aplica sancțiunile prescrise.

⁴⁰ Strategia de Mediu pentru anii 2024-2030, p. 14. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=144295 & lang=ro

În acest sens, putem menționa scrisoarea transmisă Ministerului Mediului de către Asociația Internațională a Păstrătorilor Râului „Eco-TIRAS”, în martie 2025. Această scrisoare a atras atenția asupra implementării inadecvate a Codului Contravențional în numeroase cazuri de comerț ilegal cu specii pe cale de dispariție sau specii din Cartea Roșie. Această situație rezultă din art. 114 alin. (3) din Codul Contravențional nr. 218/2008, care stabilește că responsabilitatea privind contravențiile legate de transportul sau comercializarea produselor piscicole și a altor organisme acvatice, în lipsa documentației prevăzute de lege, revine Agenției Naționale pentru Siguranța Alimentelor. Totodată competențele IPM sunt limitate și nu se extind asupra sancționărilor în cazul comerțului cu specii valoroase de pești. Conform art. 114 alin. (4) din Codul Contravențional nr. 218/2008, Inspectoratul poate sancționa doar acțiunile legate de pescuitul sau de distrugerea unor specii valoroase de pește și de plante acvatice sau a altor reprezentanți ai faunei și florei acvatice.

Faptul că IPM nu este direct responsabil pentru sancționarea comerțului ilegal cu specii valoroase de pește are un impact direct asupra implementării eficiente a cadrului legal, în special a prevederilor Legii nr. 149/2006 privind fondul piscicol, pescuitul și piscicultura. Deși această lege stipulează că Inspectoratul este responsabil pentru controlul aplicării prevederilor sale, instituția nu își poate exercita pe deplin responsabilitățile în absența unor competențe clare privind sancționarea și recuperarea daunelor rezultate din comerțul ilegal cu resurse piscicole.

În consecință, daunele aduse fondului piscicol nu pot fi recuperate în mod eficient, iar autoritatea de mediu nu dispune de instrumentele legale necesare pentru a interveni în mod corespunzător în astfel de situații.

Sondaj al Autorităților Publice

Chestionarele au fost transmise către 18 instituții publice, dintre care au fost recepționate răspunsuri din partea a 13 dintre ele, dar nu am avut răspunsuri din partea autorităților care nu sunt direct implicate în protecția mediului, cum ar fi Ministerul Sănătății, Ministerul Educației și Cercetării sau Biroul Național de Statistică.

Ministerul Mediului, AM și Serviciul Hidrometeorologic de Stat au înregistrat cel mai mare număr de cereri de solicitări privind accesul la informațiile de mediu. În mod îngrijorător, Ministerul Mediului și Serviciul Hidrometeorologic de Stat au raportat zero cereri refuzate sau contestate, în timp ce AM a raportat că între 5% și 8% din cereri au fost respinse.

Presupunem că nu există o evidență clară a cazurilor respinse sau contestate.

De exemplu, la 15 ianuarie 2025, Asociația Internațională a Păstrătorilor Râului „Eco-TIRAS” a solicitat Serviciului Hidrometeorologic de Stat să furnizeze, în format electronic (dacă există fișiere în fondul de date a SHS), date privind volumul zilnic de debit al fluviului Nistru (în m³/s) la stațiile Soroca, Hrușca, Dubăsari, Grigoriopol, Bender și Olănești, precum și temperatura apei (Bender) pentru perioada 2009-2019.

În locul informației solicitate, Eco-TIRAS a primit doar o factură de plată în valoare de 39.163,98 MDL (aproximativ 2.027 €). Această taxă a fost calculată în conformitate cu metodologia introdusă prin Hotărârea Guvernului nr. 494/2023, prin care s-a aprobat metodologia de calculare a taxelor pentru serviciile prestate, precum și nomenclatorul și tarifele pentru serviciile contra cost. În acest caz, însă, informațiile solicitate fuseseră deja „agregate” în două fișiere și erau disponibile la Serviciul Hidromete-

orologic de Stat al Republicii Moldova. Organizația Eco-TIRAS notează că aceleași date au fost obținute recent, la cerere, de la o altă instituție. Această situație evidențiază din nou deficiențele cadrului de reglementare, care permite comercializarea datelor colectate din surse finanțate din fonduri publice în beneficiul instituției, simulând eforturile de agregare a acestora.

Acest document nu poate fi considerat un răspuns la cerere și, în mod evident, această situație ar trebui înregistrată printre cererile respinse.

Sondaj al APL-urilor

Autoritățile publice locale au fost chestionate prin intermediul platformei Congresului Autorităților Locale, care include peste 800 de instituții de nivel local. Cu toate acestea, în pofida acestui număr semnificativ, au fost primite doar patru răspunsuri, indicând un nivel extrem de scăzut de implicare. Mai mult, numărul de cereri examinate privind accesul la informațiile de mediu a fost neglijabil, reflectând o preocupare limitată pentru transparență și disponibilitatea unor astfel de date la nivel local. În general, dreptul respondenților de a participa la luarea deciziilor la nivelul administrației publice locale în cadrul localității este garantat într-o măsură moderată. Unul dintre factorii care contribuie la această situație este lipsa de interes a cetățenilor de a se implica, o treime dintre respondenți au recunoscut acest lucru în ceea ce-i privește. Cu toate acestea, au existat și deficiențe semnificative în ceea ce privește dorința administrațiilor publice de a implica cetățenii în procesul decizional.

2.2 Accesul la informație: descrierea și analiza stării actuale, evaluarea conformității cu Convenția de la Aarhus

Principalul document care ghidează politica de mediu în Republica Moldova este Strategia de Mediu pentru anii 2014-2030, aprobată prin HG nr. 209/2024. Aceasta include un capitol distinct privind asigurarea dreptului omului la un mediu curat, cu priorități și indicatori clari. Printre acțiunile prioritare din cadrul Obiectivului general 1 - Dezvoltarea unui sistem de guvernare de mediu transparent, eficient, incluziv și durabil, care să asigure conformitatea cu cerințele în domeniul protecției mediului, se regăsește Direcția Prioritară 1.8, care prevede crearea unui registru electronic al informațiilor publice de mediu, integrat și accesibil pe o platformă unică dezvoltată și funcțională pentru a asigura accesul publicului la informațiile de mediu. Țintele sunt ca 50% din platformă să fie finalizată până în 2026 și 100% operațională până în 2030.

Raportul „Sistemul de asigurare a conformității cu legislația de mediu în Republica Moldova”⁴¹, care a fost elaborat în cadrul proiectului „Uniunea Europeană pentru Mediu” (EU4Environment), a remarcat îmbunătățiri în accesul la informațiile privind activitățile instituțiilor cheie de protecție a mediului. Cu toate acestea, datele statistice indică necesitatea unei îmbunătățiri continue a cantității și calității informațiilor publicate pe site-urile IPM și AM.

⁴¹ Raport „Sistemul de asigurare a conformității cu legislația de mediu în Republica Moldova”. <https://www.eu4environment.org/app/uploads/2022/03/Environmental-compliance-assurance-system-in-the-Republic-of-Moldova.pdf>

Conform acestui studiu al OECD, 67% dintre respondenții din sectorul privat și 65% dintre reprezentanții ONG-urilor au considerat informațiile publicate pe site-ul IPM ca fiind insuficiente sau relativ insuficiente. 73% dintre respondenții ONG-urilor au fost pozitivi cu privire la informațiile disponibile pe site-ul AM. Cu toate acestea, sectorul privat a perceput informațiile de pe site-ul IPM ca fiind slabe.

O proporție semnificativă de respondenți, atât din sectorul privat (44%), cât și din ONG-uri (46%), au evidențiat necesitatea unei transparențe mai mari în ceea ce privește rezultatele inspecțiilor de mediu și au identificat acest lucru ca o direcție ce necesită îmbunătățire.

În concluzie, autorii raportului recomandă Moldovei să introducă indicatori pentru a măsura utilitatea informațiilor publicate pe site-urile IPM și AM pentru a asigura o mai bună aliniere cu nevoile utilizatorilor finali. În plus, se recomandă o analiză a nivelului de detaliu furnizat în rapoartele de inspecție pentru a determina dacă acesta răspunde în mod eficient nevoilor utilizatorilor.

Există un deficit semnificativ de informații oficiale privind mediul, precum și de date privind monitorizarea respectării legislației de mediu. Această problemă este evidențiată în continuare de lipsa unui Raport Național actualizat privind Starea Mediului.

Cel mai recent raport privind starea mediului, publicat pe pagina web a AM cuprinde perioada 2015-2018, ceea ce nu oferă o perspectivă clară asupra progresului sau a deficiențelor în asigurarea calității mediului. Deși platforma include diverse rapoarte tematice, cum ar fi raportul cu rezultatele inventarierii emisiilor de gaze cu efect de seră și rapoartele depuse la Secretariatul Convenției privind Schimbările Climatice, precum și anuarul statistic de la Biroul Național de Statistică, acestea nu sunt prezentate într-un format accesibil și ușor de înțeles pentru publicul larg.

Pentru a asigura o transparență și accesibilitate mai mare a informațiilor, este necesară actualizarea și consolidarea datelor într-un Raport cuprinzător privind Starea Mediului, care să reflecte evoluțiile recente și să fie accesibil publicului.

Ratificarea Protocolului Convenției de la Aarhus privind registrele emisiilor și transferului de poluanți (PRETR) în 2013 a condus la crearea unui registru național. Deși Sistemul Informațional Automatizat „Registru național al emisiilor și al transferului de poluanți”, aprobat prin Hotărârea de Guvern nr. 373/2018, a fost creat, acesta este operațional parțial. Operatorii economici încarcă rapoarte, iar funcționalități-cheie, integrarea completă a datelor, verificarea/aprobarea AM și raportarea automatizată, sunt încă în dezvoltare. Mai mult, versiunea actuală a registrului creat este ineficientă, deoarece nu a fost actualizată în conformitate cu cele mai recente prevederi introduse de Legea 227/2022 privind emisiile industriale și Legea nr. 74/2024 privind acțiunile climatice, care stabilesc procesul de monitorizare a emisiilor de gaze cu efect de seră (GES). Este planificată integrarea registrului cu alte sisteme informatice prin platforma de interoperabilitate MConnect, pentru a asigura o gestionare mai eficientă și o accesibilitate îmbunătățită a datelor.

Îmbunătățirea monitorizării problemelor de mediu

Noua aplicație EcoAlert, dezvoltată de AO Centrul Național de Mediu, este un exemplu remarcabil de cooperare între IPM și societatea civilă. La 9 noiembrie 2021, a fost lansată platforma națională EcoAlert (www.ecoalert.md), un serviciu electronic care permite cetățenilor să raporteze problemele de mediu. Este concepută pentru a permite cetățenilor să informeze rapid IPM cu privire la astfel de probleme în Republica Moldova. În același timp, multe cazuri de notificare a autorităților cu privire la emisii au primit un răspuns inadecvat. Acest lucru se datorează faptului că astfel de emisii apar de obicei vineri seara și nu sunt investigate până luni, moment în care poluarea nu mai poate fi detectată. Nici AM, nici IPM nu au o linie telefonică de urgență care să funcționeze 24/7 pentru un răspuns imediat la încălcările de urgență ale legislației de mediu.

Analiza progresului Moldovei privind Decizia MOP VII/8n (Convenția de la Aarhus)

La cea de-a șaptea reuniune a Părților la Convenția de la Aarhus, în octombrie 2021, a fost adoptată Decizia VII/8n privind neconformarea Republicii Moldova cu obligațiile sale prevăzute la art. 4 alin. (8) și art. 3 alin. (1) din Convenție⁴².

Această decizie a fost luată în urma unei plângeri depuse de AO Eco-TIRAS, privind neconformarea cu prevederile Convenției, așa cum este detaliat în Raportul Alternativ din 2021.

Comitetul de conformitate a Convenției (ACCC/C/2017/147) a constatat că Republica Moldova a încălcat obligațiile prevăzute de Convenție. Aceasta s-a datorat faptului că țara a continuat să aplice un sistem de taxe care nu respectă cerința ca orice taxă percepută pentru furnizarea de informații să nu depășească o sumă rezonabilă. De asemenea, s-a constatat lipsa unui mecanism clar, transparent și consecvent pentru calcularea acestor taxe

Decizia VII/8n cere adoptarea măsurilor legislative, de reglementare și administrative necesare pentru a stabili un sistem clar, transparent și consecvent de taxe pentru furnizarea de informații hidrometeorologice la cerere, în conformitate cu art. 4 alin. (8) din Convenție. Aceste măsuri includ: definirea metodologiei de calculare a taxelor; asigurarea că toate taxele sunt rezonabile și justificate și definirea clară a taxelor generale (Secțiunea 2, lit. (a) a Deciziei VII/8n). De asemenea, trebuie organizate instruirii pentru funcționarii publici responsabili de procesarea cererilor de acces la informațiile hidrometeorologice (Secțiunea 2, lit. (b) a Deciziei VII/8n). Secțiunea 3 a Deciziei stabilește, de asemenea, măsuri specifice pentru a asigura conformarea cu aceste obligații, inclusiv:

- subsecțiunea a) Republica Moldova a fost obligată să depună un plan de acțiuni pentru implementarea prevederilor Deciziei până la 1 iulie 2022.
- subsecțiunea b) Republica Moldova trebuie să depună rapoarte de progres detaliate privind implementarea planului de acțiuni și a recomandărilor Comitetului, până la 1 octombrie 2023 și 1 octombrie 2024. Aceste rapoarte trebuie să includă informații despre măsurile luate și rezultatele obținute.

⁴² 2023/09/MC-EnC on the failure by the Republic of Moldova to comply with the Energy Community Treaty in Case ECS-12/23. <https://www.energy-community.org/enc-lex/cases/registry/2023/case1223ML.html>

Secțiunea 3 solicită, de asemenea, depunerea oricăror informații suplimentare solicitate de Comitet și participarea la reuniunile Comitetului.

Informație actualizată

Planul de acțiuni a fost depus de Republica Moldova la 4 iulie 2022, cu o ușoară întârziere. Ulterior, la 3 decembrie 2022, Secretariatul a informat Republica Moldova că, în urma examinării planului, Comitetul a concluzionat că acesta corespunde doar parțial.

La 15 decembrie 2022, Republica Moldova a depus Planul de acțiuni revizuit în conformitate cu observațiile primite din partea Secretariatului. Acest document conținea acțiunile propuse și termenele limită pentru implementarea acestora.

Republica Moldova a depus primul său raport de progres cu întârziere, la 11 octombrie 2023, la care a primit un răspuns din partea Secretariatului la 26 iunie 2024. În acest răspuns, Secretariatul a remarcat că cerințele stabilite în alin. 2 lit. a) și lit. b) din Decizia VII/8n nu au fost îndeplinite și a reiterat obligația, în conformitate cu Decizia, de a depune raportul final de progres până la 1 octombrie 2024.

În pofida faptului că raportul menționează adoptarea Legii nr. 368/2023 privind activitățile meteorologice și hidrologice în noiembrie 2023, problema asigurării accesului gratuit la informații fără costuri nerezonabile nu a fost soluționată. Acest fapt este demonstrat de cazul facturii primite de Eco-TIRAS ca răspuns la o cerere depusă în ianuarie 2025, așa cum este detaliat în subparagraful 2. 1. 2. Aceste precedente periculoase, în care autoritatea publică decide unilateral ce informații sunt disponibile gratuit și care sunt furnizate contra plată, continuă să existe în baza noii legi în vigoare. Acest lucru contravine principiilor transparenței și dreptului garantat de acces la informațiile de mediu.

Concluzii

Se poate concluziona că Planul finalizat depus de Republica Moldova la 15 decembrie 2022, are un caracter general și nu oferă claritate cu privire la modul în care va fi abordată neconformarea identificată. Planul de acțiuni pare a fi deconectat de cazul concret care a dus la adoptarea Deciziei VII/8N.

Fără a identifica în mod clar legătura cauzală între încălcarea constatată în acest caz și prevederile naționale care facilitează astfel de încălcări, nu va fi posibilă prevenirea repetării unor noi încălcări privind accesul la informațiile de mediu. Această problemă este amplificată în continuare de eșecul de a răspunde la o nouă cerere depusă de Eco-TIRAS la 15 ianuarie 2025, despre care Secretariatul a fost informat la 10 februarie 2025⁴³. Secretariatul a confirmat deja că cererea a fost acceptată pentru examinare.

⁴³ Forma de comunicare ACCC/C/2017/147 din 10 februarie 2025.

<https://unece.org/env/pp/cc/decision-vii8n-concerning-republic-of-moldova>

Raportul final de progres depus de Republica Moldova evidențiază, încă o dată, lipsă totală de angajament de a aborda cauza principală care a dus la adoptarea Deciziei VII/8n. În pofida unor eforturi semnificative, problema de fond care a declanșat întregul proces de neconformare nu a fost abordată.

Este important de subliniat că neabordarea neconformării constatate se explică, în mare parte, prin deficiențele de transparență în procesul decizional. Raportul nu a fost supus consultărilor publice, nici măcar în cadrul grupului de lucru înființat în cadrul Ministerului Mediului prin Ordinul din 13 iunie 2022.

Dreptul de acces la informațiile de mediu este restricționat de legislația națională, contrar spiritului art. 4 alin. (1) din Convenția de la Aarhus, care garantează dreptul de a solicita și de obține informații de mediu de la autoritățile publice.

Noua **Lege nr. 368/2023 cu privire la activitatea meteorologică și hidrologică**, la art. 24 alin. (2), prevede în mod explicit că publicul interesat are acces liber și gratuit la datele incluse în Fondul Național de Date Meteorologice și Hidrologice doar în cazul selectării personale a informației. Această prevedere stabilește implicit că orice altă cerere de informații de la autoritățile publice este supusă unei taxe, restricționând astfel accesul gratuit la informațiile de mediu.

Mai mult, această prevedere contravine art. 4, alin. (8) din Convenția de la Aarhus, care permite autorităților publice să perceapă o taxă pentru furnizarea de informații doar în circumstanțe excepționale și cu condiția ca taxa să fie rezonabilă. Cu toate acestea, așa cum este redactată în prezent, Legea nr. 368/2023 face ca toate informațiile solicitate să fie supuse unei taxe, oferind acces gratuit doar la datele pre-publicate și selectate personal.

2.3 Participarea publicului: descrierea și analiza stării actuale

Unul dintre obiectivele Convenției de la Aarhus este de a garanta dreptul publicului de a participa la luarea deciziilor de mediu, contribuind astfel la protecția dreptului fiecăruia de a trăi într-un mediu adecvat pentru sănătate și bunăstare.

Prevederile art. 6, 7 și 8 ale Convenției de la Aarhus stabilesc procedurile de participare a publicului în procesele de luare a deciziilor referitoare la activități specifice, precum și la elaborarea planurilor, programelor și politicilor de mediu și a reglementărilor administrative și/sau a instrumentelor normative cu caracter juridic obligatoriu de aplicare generală.

Deficiențele normative semnificative și provocările practice sunt deosebit de evidente în implementarea dreptului la participarea publică la luarea deciziilor de mediu.

Dintre cele trei niveluri de participare stabilite prin Convenția de la Aarhus și prin Regulamentul privind antrenarea publicului în elaborarea și adoptarea deciziilor de mediu, aprobat de Guvernul Republicii Moldova prin Hotărârea nr. 72 din 25 ianuarie 2000, realizarea participării publicului în

procesul de elaborare a legislației⁴⁴, inclusiv a legilor, regulamentelor, programelor și altor acte normative, a devenit din ce în ce mai dificilă.

În consecință, implementarea efectivă a mecanismului de participare publică, prevăzut la art. 30 lit. b) din Legea privind protecția mediului înconjurător, prin intermediul acestui Regulament, este împiedicată.

Astfel, conform punctului 7 din Regulament, participarea publică la procesul de elaborare a legilor, regulamentelor, programelor și altor acte normative se asigură prin informarea publicului despre începerea acestor activități de către autoritatea centrală de mediu, care va suporta toate costurile aferente.

Informațiile publice pot fi furnizate prin intermediul mass-mediei, precum și individual. Autoritatea Centrală de Mediu (MM) va crea condițiile necesare pentru a permite publicului să participe la aceste activități.

Participarea va fi diferențiată în conformitate cu procedurile stabilite în acest Regulament și va include consultări la nivel național pentru a evalua opinia publică privind elaborarea documentelor cheie de importanță semnificativă pentru populația țării (legi, programe naționale și alte acte normative).

Regulamentul nu conține prevederi privind participarea publică la elaborarea și adoptarea propunerilor legislative de către Parlament, atunci când aceste propuneri sunt inițiate sau elaborate de grupuri parlamentare, comisii sau deputați individuali.

Ignorarea petiției depusă de platforma ONG-urilor de mediu împotriva proiectelor de construcție incompatibile cu ariile protejate

Anumite abateri de la legislația în vigoare privind participarea publică la luarea deciziilor de mediu pot fi menționate în procedura de promovare a proiectului de lege de modificare a anumitor acte normative (L 86/2023), o inițiativă legislativă a deputaților majorității parlamentare. În special, pot fi menționate abateri în elaborarea și adoptarea actelor normative (art. 8 al Convenției de la Aarhus). Mai exact, modificările se referă la Legea nr. 440-XIII din 27 aprilie 1995 cu privire la zonele și fâșiile de protecție a apelor râurilor și bazinelor de apă și la Legea nr. 591 din 23 septembrie 1999 cu privire la spațiile verzi ale localităților urbane și rurale (art. 20).

Inițiativa legislativă lansată de deputați propunea modificarea a două acte juridice prin introducerea de excepții la art. 20 alin. (2) din Legea nr. 591/1999 cu privire la spațiile verzi ale localităților urbane și rurale⁴⁵. Legea interzice construcția și/sau amplasarea de structuri incompatibile cu destinația spațiilor verzi, permițând doar instalații pentru practicarea sportului, a jocurilor și pentru odihnă, obiective de menire social-culturală și unități comerciale mobile.

⁴⁴ Monitorul Oficial Nr. 12–13 din 3 februarie 2000. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=11496 & lang=ro

⁴⁵ Proiectul de modificare a legii Nr. 591/1999 cu privire la spațiile verzi ale localităților urbane și rurale. <https://www.eap-csf.md/aviz-la-proiectul-de-lege-privind-modificarea-unor-acte-normative-legea-nr-591-1999-cu-privire-la-spatiile-verzi-ale-localitatilor-urbane-si-rurale-legea-nr-440-1995-cu-privire-la-zonele-si-fisiile/>

Cu toate acestea, proiectul de lege urmărea să permită construcția și dezvoltarea unor structuri incompatibile cu scopul spațiilor verzi publice, inclusiv clădiri industriale și rezidențiale și benzinării, în zonele de odihnă din jurul bazinelor de apă de importanță națională.

Această măsură contrazice scopului declarat al legii, deoarece permiterea unor astfel de construcții în spațiile verzi prezintă un risc semnificativ, crescând probabilitatea de deteriorare, poluare și distrugere.

Inițiativa, care a fost înregistrată în Parlament la 20 martie 2024, a fost aprobată definitiv în primă lectură la 30 martie 2024, ceea ce înseamnă că a fost adoptată în doar 10 zile. Aprobarea într-o singură lectură este o practică excepțională, de obicei aplicată modificărilor neesențiale care primesc avize pozitive.

Au fost primite cinci avize:

două pozitive (de la Comisia parlamentară agricultură și industrie alimentară și Comisia securitate națională, apărare și ordine publică)

trei cu sugestii de modificare și consultare suplimentare (avize de la Centrul Național Anticorupție (CNA), Direcția generală juridică a Parlamentului și Guvernul).

Deși inițiativa modifică două legi de bază de mediu, avizul Guvernului a fost co-semnat doar de Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale și Ministerul Justiției, și nu de Ministerul Mediului.

Membrii Grupului de lucru 3 al Platformei Naționale a Forumului Societății Civile din Parteneriatul Estic au depus un aviz negativ cu privire la inițiativa legislativă și au cerut consultări suplimentare. Cu toate acestea, avizul semnat de ONG-urile de mediu a fost ignorat.

Acest exemplu arată clar că dreptul la un mediu sănătos nu poate fi garantat sau implementat eficient dacă procesul decizional nu este transparent, publicul nu este informat cu privire la inițierea procesului de modificare, nu se oferă suficient timp pentru examinarea proiectului de lege/alt act normativ și nu sunt solicitate opiniile altor autorități și părți interesate (inclusiv ONG-uri de mediu), procedura de participare nu este anunțată (inclusiv detalii practice ale procesului de consultare) iar opinia publicului asupra proiectului de lege/alt act normativ este ignorată fără justificare.

Un exemplu recent de nerespectare a procedurii de consultare publică este acordul dintre Guvernul Republicii Moldova și Cabinetul de miniștri al Ucrainei privind implementarea Convenției privind evaluarea impactului asupra mediului în context transfrontalier, semnat la Odesa în august 2002⁴⁶. Deși acest acord a fost aprobat printr-o hotărâre de guvern, nu a fost supus consultării publice, deși aceasta este o procedură obligatorie.

Raportul asociației Promo-LEX privind monitorizarea activității Parlamentului⁴⁷ a evidențiat că controlul politic absolut al partidului de guvernământ, combinat cu starea de urgență declarată în

⁴⁶ <https://www.mediu.gov.md/ro/content/5012>

⁴⁷ Monitorizarea activității Parlamentului. <https://promolex.md/en/report-monitoring-the-activity-of-the-parliament-of-the-11th-legislature-august-2023-july-2024/>

Republica Moldova de la începutul agresiunii rusești în Ucraina, a avut un impact negativ asupra proceselor consultative. Între 2021 și 2022, aproximativ 83% din cele 602 proiecte de acte normative (inclusiv 414 proiecte de lege) nu au fost publicate pe site-ul Parlamentului în termenul legal de cinci zile de la includerea lor în procesul legislativ.

Conform art. 12 alin. (2) din Legea nr. 239/2008 privind transparența în procesul decizional, perioada minimă de 10 zile lucrătoare începe de la data anunțului referitor la inițierea procesului decizional sau de la data publicării anunțului privind organizarea consultărilor publice.

În acest sens, raportul afirmă că, din cele 411 proiecte examinate, 137 (33%) au fost publicate cu mai puțin timp decât cel cerut de lege înainte de votul din prima lectură.

2.4 Accesul la justiție: descrierea și analiza stării actuale

Moldova rămâne una dintre țările de top în ultimele ediții ale Indicelui de percepție a corupției al Transparency International⁴⁸, cu o creștere de 10 puncte între 2019 și 2024, sărind de pe locul 120 pe locul 76 în 2024.

Raportul afirmă că, deși Moldova continuă să își îmbunătățească clasamentul, mai sunt multe de făcut pentru a asigura integritatea funcționarilor aleși. Raportul evidențiază, de asemenea, influența lobby-ului de către diverse grupuri de interese, subliniind că „țara trebuie să protejeze mai bine procesul de elaborare a politicilor de influențe nejustificate”.

În Raportul Alternativ anterior, a fost evidențiat accesul limitat la justiție în cazurile de mediu, care se datorează perioadelor lungi de examinare și costurilor ridicate ale colectării probelor pentru evaluarea daunelor. Într-o încercare de a asigura integritatea sistemului judiciar, a fost introdus un proces de preliminar de evaluare a judecătorilor. Acesta a dus la o criză judiciară majoră în 2023, rezultând în demisii colective. În Curtea Supremă, de exemplu, 90% din judecători au părăsit sistemul. Această criză a afectat suplimentar accesul la justiție în cazurile de mediu.

Pe lângă obstacolele menționate anterior, a apărut un alt impediment pentru accesul la justiție în cazurile de mediu. Noua **Lege nr. 213/2023 privind taxele de stat**⁴⁹ introduce o taxă de stat pentru depunerea acțiunilor. Deși suma este mică (10 €), lipsa de încredere a petiționarilor în sistemul judiciar, criza actuală din sistemul de justiție și percepția că este o plată suplimentară ar putea descuraja utilizarea mecanismelor de contestare a acțiunilor care încalcă drepturile de mediu.

Este important de menționat că, în conformitate cu punctul 1. 1. 7 din Anexa 2, legea prevede scutirea de la plata taxelor de stat și de judecată numai în cazuri limitate, în special în acțiunile care urmăresc repararea prejudiciului cauzat prin poluarea mediului înconjurător și prin folosirea irațională a resurselor naturale. Prin urmare, în cazurile de încălcare a drepturilor de mediu, inclusiv a celor garantate de Convenția de la Aarhus, această scutire nu se va aplica.

⁴⁸ Indexul de percepere a corupției. <https://www.transparency.org/en/cpi/2024>

⁴⁹ Monitorul Oficial Nr. 306–309 din 11 august 2023. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=149713 & lang=ro

Examinarea prelungită a cazurilor

În acest context, revinem la cazul locuitorilor de pe strada Sergiu Rădăuțeanu vs. Primăria mun. Chișinău privind anularea dispoziției Primarului, descris în Raportul Alternativ din 2021. Procesul a fost intentat în 2020, iar locuitorii au plătit dublu costul pentru a urgenta evaluarea expertizei, ale cărei rezultate nu le-au primit decât în toamna anului 2024. Motivul dat de Centrul de Expertiză Judiciară de Stat pentru întârziere a fost lipsa de specialiști, deși aceiași experți efectuează evaluări pentru companii private într-un timp mult mai scurt. Instanța de judecată a programat prima audiere pentru 24 aprilie 2025.

După cum s-a menționat în Raportul anterior, cazurile de mediu sunt scutite de taxe în conformitate cu legislația în vigoare. Cu toate acestea, accesul gratuit nu garantează soluționarea completă a cererilor depuse, deoarece astfel de litigii necesită acumularea de probe, ceea ce este costisitor.

Un caz pendinte împotriva Moldovei la CEDO

La 16 mai 2018, doi cetățeni au depus o acțiune împotriva asociației de proprietari de condominiu, solicitând să fie obligată să reducă nivelul de zgomot generat de centrala termică.

În sprijinul cererii lor, reclamanții au invocat că, conform răspunsului Centrului de Sănătate Publică din Chișinău și a raportului de măsurare a zgomotului și vibrațiilor, nivelul de zgomot din apartamentul lor a depășit limita permisă cu 2, DBA, afectându-le negativ condițiile de viață și sănătatea. Deși aceste circumstanțe fuseseră identificate cu trei ani mai devreme, conducerea asociației de condominiu nu luase nicio măsură pentru a remedia situația.

Unul dintre reclamanți a susținut că a dezvoltat probleme de auz ca urmare a nivelurilor ridicate și constante de zgomot, în special noaptea.

La 7 iulie 2021, Curtea de Apel Chișinău a menținut cererea reclamanților, recunoscând încălcarea drepturilor lor și obligând asociația de proprietari de condominiu să reducă nivelul de zgomot generat de centrala termică. În plus, instanța a dispus compensarea parțială a daunelor materiale și morale, precum și rambursarea cheltuielilor de judecată.

Decizia finală a fost pronunțată abia la 15 ianuarie 2025, când Curtea Supremă de Justiție (SCJ) a respins recursul asociației de condominiu.

Cazul se află în prezent pe rolul Curții Europene a Drepturilor Omului (CEDO), deoarece reclamanții susțin că dreptul lor de acces la justiție a fost încălcat și că daunele materiale și morale nu au fost compensate integral.

Acest caz evidențiază durata excesivă a procesului de examinare, având în vedere intervalul de timp 2018-2025, care descurajează puternic potențialii apărători ai drepturilor de mediu să intenteze acțiuni în instanțele naționale.

Deși procedurile judiciare în cazul de mai jos au arătat că legislația privind accesul la informație este eficientă, incompetența și neglijența angajaților autorităților publice în aplicarea corectă a prevederilor acesteia duc la procese judiciare de lungă durată, care consumă timp și resurse financiare semnificative pentru ambele părți.

Cazul Vasilciuc vs. IPM privind refuzul de a furniza informații

La 15 iunie 2022, Vasile Vasilciuc a depus o cerere la IMP din Chișinău, solicitând acces la informații privind o inspecție efectuată de autoritățile de mediu pe un teren privat. Cererea a inclus un total de 19 documente, inclusiv o copie a raportului de evaluare a daunelor, în valoare de 3.288.342 de lei, care ar fi fost cauzate interesului public prin defrișarea vegetației de pe terenul situat în extravilanul comunei Stăuceni din municipiul Chișinău. Conform informațiilor furnizate de Primăria Stăuceni și de Agenția Moldsilva, terenul reclamantului nu face parte din fondul forestier de stat și nu este clasificat ca vegetație forestieră în afara acestuia. De asemenea, nu este inclus în amenajamentele silvice elaborate de Întreprinderea pentru Silvicultură Chișinău și, la momentul în care a fost inclus în intravilanul comunei, terenul era clasificat ca degradat (mlaștină sau iaz) fără vegetație forestieră înregistrată.

IPM a refuzat să furnizeze informațiile solicitate, inclusiv copiile documentelor, pe motiv că acestea constituiau secretul unei anchete penale. Ei s-au referit la un dosar penal inițiat de Procuratura Municipală Chișinău privind defrișarea neautorizată a vegetației forestiere de pe terenul în cauză și au declarat, de asemenea, că cererea conținea date cu caracter personal.

Vasile Vasilciuc a depus o plângere prealabilă la Consiliul pentru soluționarea disputelor al IPM, exprimându-și dezacordul față de răspunsul primit. Consiliul pentru soluționarea disputelor în temeiul pct. 17 din Hotărârea de Guvern nr. 380/2018⁵⁰ este organul competent să examineze cererile prealabile de contestare depuse de persoanele supuse procedurilor de control. Cu toate acestea, răspunsul nu a fost emis de către Consiliu, ci de șeful adjunct al IPM. Motivele invocate pentru refuz au fost diferite: controlul fusese inițiat la 27 ianuarie 2022 împotriva SRL „Forestil” privind terenul în cauză, iar reclamantul nu deținea statutul de persoană supusă controlului. Acest lucru a însemnat că informațiile solicitate nu puteau fi furnizate, iar Consiliul nu a putut examina plângerea.

Ca urmare, Vasile Vasilciuc a sesizat instanța de judecată, solicitând emiterea unei hotărâri prin care IPM să fie obligat să furnizeze informațiile solicitate. Acesta a argumentat că, în calitate de deținător al datelor, IPM are obligația legală de a le furniza, iar răspunsurile primite nu au fost motivate în mod corespunzător, nu au reușit să demonstreze necesitatea restricției și s-au referit vag la Legea privind protecția datelor cu caracter personal. De asemenea, au încălcat procedura administrativă prin:

- a. nerespectarea obligației de a menționa motivele actului administrativ individual;
- b. omisiunea de a indica căile de atac disponibile;
- c. nerespectarea obligației de a furniza informații despre modul în care decizia putea fi contestată.

Astfel, IPM a încălcat prevederile art. 120, alin. (1) și art. 124 din Codul administrativ.

La 23 noiembrie 2023, Judecătoria Chișinău, sediul Râșcani, a admis acțiunea înaintată de Vasile Vasilciuc împotriva IPM privind accesul la informație și a dispus obligarea IPM să furnizeze informațiile solicitate. IPM a contestat decizia primei instanțe, contestația a fost respinsă de Curtea de Apel Chișinău, la 12 februarie 2025, menținând decizia inițială.

⁵⁰ Monitorul Oficial Nr. 133–141 din 27 aprilie 2018.

Concluzii și recomandări

Este esențială accelerarea reformelor privind implementarea legislației UE, pentru a consolida parcursul și aspirația de aderare a Republicii Moldova la UE.

În ultimii ani, au fost înregistrate progrese considerabile în ceea ce privește situația drepturilor omului în domeniul mediului, în special prin îmbunătățirea cadrului legal, care este, în mare parte, aliniat la standardele UE. Cu toate acestea, asigurarea aplicării efective a protecției drepturilor omului rămâne o provocare majoră și necesită eforturi considerabile pentru a consolida statul de drept și să reformarea sistemului de justiție.

Recunoașterea și garantarea constituțională a dreptului la un mediu sănătos generează multiple implicații pozitive, inclusiv: consolidarea obligațiilor autorităților publice de a proteja mediul; întărirea protecției drepturilor individuale de mediu și furnizarea unei baze legale solide pentru a trage la răspundere persoanele responsabile și a acorda despăgubiri pentru daunele aduse mediului.

Pentru a asigura un progres real în procesul de integrare europeană, este esențială consolidarea capacităților autorităților publice printr-un sistem de remunerare adecvată și prin implementarea unor mecanisme eficiente de bună guvernare. În același timp, statul trebuie să îmbunătățească semnificativ modul în care implică societatea civilă în procesul decizional. Fără reforme substanțiale în aceste două domenii cheie, integrarea europeană va rămâne un proces lent, marcat de oportunități pierdute și limitări structurale.

O problemă majoră o reprezintă lipsa unei corelări clare între acțiunile planificate în Strategia de Mediu pentru anii 2024-2030 și provocările reale din acest domeniu. De exemplu, Strategia nu prevede acțiuni legate de pre-desemnarea siturilor care urmează să fie incluse în rețeaua Natura 2000. Fără actualizarea continuă și transparentă a Raportului Național privind Starea Mediului, rămâne incert în ce măsură măsurile propuse vor contribui efectiv la îmbunătățirea calității mediului.

Elaborarea Raportului Național privind Starea Mediului în Republica Moldova de către AM este o cerință legală obligatorie reglementată de art. 291 alin. (2), lit. d) din Legea nr. 1515/1993 privind protecția mediului înconjurător. Asigurarea publicării regulate a acestui raport este esențială pentru transparență, monitorizare eficientă și luare a deciziilor bazate pe date concrete.

Se recomandă elaborarea și adoptarea unui Plan de acțiuni pentru implementarea Convenției de la Aarhus. Acest plan, bazat pe mecanismele clare ale Convenției, va asigura accesul echitabil la informațiile de mediu și va contribui la instituirea unor procese de luare a deciziilor incluzive, participative și transparente, accesibile tuturor cetățenilor, la toate nivelurile administrației publice, acest plan va contribui direct la atingerea Obiectivului General 1 al Strategiei de Mediu- Dezvoltarea unui sistem de guvernare de mediu transparent, eficient, incluziv și durabil. În același timp, acesta va consolida conformitatea Republicii Moldova cu cerințele internaționale în domeniul protecției mediului și va oferi o direcție clară prin măsuri concrete de implementare.

Principalele provocări abordate în Planul de acțiuni includ:

- alinierea legislației naționale la standardele UE, pentru a asigura conformitatea cu cerințele internaționale și eficacitatea mecanismelor de reglementare;
- identificarea lacunelor legislative și a deficiențelor în implementarea Convenției de la Aarhus, pentru a îmbunătăți transparența și accesul la informațiile de mediu;
- evaluarea capacităților instituționale și alocarea clară a responsabilităților, pentru o repartizare eficientă a sarcinilor și o implementare coerentă a legislației de mediu.
- identificarea deficiențelor în gestionarea bazelor de date și a soluțiilor necesare pentru a optimiza și a adapta registrele electronice pentru a sprijini luarea deciziilor și monitorizarea conformității.
- lipsa programelor de instruire structurate pentru reprezentanții autorităților centrale și locale și a altor grupuri de beneficiari, fapt ce limitează implementarea eficientă a politicilor de mediu.
- provocări curriculare în educația de mediu, care impun necesitatea de a actualiza programele de învățământ și de a introduce modulele specifice privind protecția mediului și sustenabilitatea.

Aceste provocări necesită soluții concrete și acțiuni coordonate pentru a asigura o implementare eficientă a politicilor de mediu și pentru a alinia practicile naționale la standardele europene.

Pentru a asigura conformitatea cu Decizia VII/8n și a preveni identificarea unor noi încălcări, se recomandă ca un nou Plan de acțiuni să fie elaborat de urgență, pe baza problemelor constatate în cazul care a dus la adoptarea acestei decizii. Implementarea măsurilor stabilite în acest plan trebuie să fie convenită cu membrii noului Grup de lucru pentru implementarea Convenției de la Aarhus. Acest grup a fost înființat prin Ordinul ministerial nr. 39 din 13 martie 2025. Ordinul atribuie acestui grup, printre alte sarcini, elaborarea unui Plan de acțiuni pentru perioada 2025–2027 privind implementarea Convenției. Din păcate, nicio întâlnire a grupului deocamdată nu a avut loc, iar sfârșitul anului se apropie.

Acest Plan ar trebui să includă:

- modificarea urgentă a Legii nr. 368/2023 cu privire la activitatea meteorologică și hidrologică și a Hotărârii de Guvern nr. 494/2023 pentru a aborda lacunele identificate;
- planificarea sesiunilor de instruire pentru reprezentanții Serviciului Hidrometeorologic de Stat, cu stabilirea clară a subiectelor de instruire și a obiectivelor specifice;
- elaborarea unei circulare interne, aprobate prin ordinul Ministrului, care să reglementeze aplicarea corectă a legislației naționale în conformitate cu prevederile Convenției de la Aarhus. Circulara ar trebui să fie imediat aplicabilă, pentru a remedia deficiențele în aplicarea legislației naționale și pentru a asigura aplicarea directă a normelor internaționale până la modificarea cadrului legislativ intern, în conformitate cu art. 4 alin. (2) din Constituția Republicii Moldova;
- consultarea privind măsurile planificate în cadrul noului Grup de lucru pentru a asigura transparența și eficiența în procesul de implementare a Convenției de la Aarhus.

Implementarea acestor măsuri va contribui la prevenirea altor constatări de neconformitate, la consolidarea mecanismelor naționale pentru a asigura conformitatea cu prevederile Convenției de la Aarhus.

Îmbunătățiri ale cadrului legislativ

- Pentru a alinia în mod corespunzător legislația națională la prevederile Regulamentului (CE) nr. 1367/2006 și Directivei 2003/4/CE privind accesul public la informațiile de mediu, se recomandă ca promovarea Regulamentului privind accesul publicului la informație, justiție și participare la adoptarea deciziilor de mediu să fie retrasă și ca standardele UE să fie transpuse prin lege. Această abordare ar ajuta la evitarea deficiențelor identificate în Raport.
- Optimizarea procesului de autorizare ar putea fi o modalitate eficientă de a promova practici ecologice și de a încuraja conformitatea cu standardele de mediu. Deși Legea nr. 227/2022 privind emisiile industriale a fost elaborată în conformitate cu cerințele Uniunii Europene, sistemul actual de emiterea a autorizațiilor rămâne depășit, fragmentat și ineficient. El necesită depunerea de cereri separate pentru fiecare componentă de mediu. Această fragmentare duce la o birocrație excesivă, încetinește procesul de conformare și reduce eficacitatea reglementărilor de protecție a mediului. Mai mult, implementarea noii legi a stagnat din cauza lipsei unor prevederi clare privind procedura de autorizare. În timp ce legea permite elaborarea și adoptarea legislației secundare pentru a implementa sistemul de autorizare, această abordare este defectuoasă și ineficientă. Conform standardelor naționale de tehnică legislativă, procedurile administrative și măsurile restrictive, cum ar fi cele referitoare la autorizațiile de mediu, trebuie să fie reglementate prin lege, nu prin acte normative secundare. Prin urmare, modificări urgente la Legea nr. 227/2022 sunt imperative pentru a asigura implementarea eficientă a sistemului de autorizații integrate de mediu și pentru a stabili un mecanism clar de calculare a costurilor de eliberare a autorizațiilor. Această intervenție legislativă este esențială pentru a evita discrepanțele dintre cadrul legal și aplicarea sa practică. Mai mult, aceste modificări sunt cruciale în contextul adoptării Directivei (UE) 2024/1785 din 24 aprilie 2024, care modifică Directiva 2010/75/UE privind emisiile industriale transpusă și cere ca legislația națională să fie adaptată pentru a îndeplini noile cerințe europene.
- Pentru a asigura o protecție eficientă a mediului și o aplicare echitabilă a răspunderii de mediu, este necesară actualizarea cadrului legal, introducerea unui sistem coerent de sancțiuni și compensații bazat pe costurile reale ale prejudiciilor aduse mediului și consolidarea mecanismelor de monitorizare și aplicare.
- Subliniem necesitatea modificării Legii nr. 107/2025 privind răspunderea de mediu în legătură cu prevenirea și repararea daunelor aduse mediului, care transpune Directiva 2004/35/CE, pentru a introduce prevederi clare privind asigurarea accesului publicului la informații. Actul normativ, în forma actuală, nu definește în mod explicit ce autoritate publică este responsabilă de informarea publicului, procedura care trebuie urmată sau termenul limită pentru furnizarea de informații la nivel național în cazurile în care sunt identificate prejudicii aduse mediului. Această lipsă de reglementare subminează transparența în procesul decizional, aplicarea eficientă a principiului „poluatorul plătește” și restrânge dreptul publicului de a fi informat.
- Legea nr. 1540/1998 privind plata pentru poluarea mediului necesită o modificare și o reconceptualizare substanțială. Mecanismul actual de colectare a plăților este depășit și unele dintre prevederile sale nu se aliniază cu noile reglementări privind calitatea aerului și emisiile industriale. Acest mecanism nu va permite implementarea eficientă a normelor transpuse din legislația UE.
- Se propune modificarea punctului 1. 1. 7 din Anexa nr. 2 la Legea nr. 213/2023 taxei de stat, pentru a include scutiri de la plata taxei de stat și a taxei de timbru pentru acțiunile privind protecția drepturilor de mediu. În prezent, aceste scutiri se aplică numai acțiunilor care urmăresc compensarea poluării mediului sau folosirea irațională a resurselor naturale.

- Având în vedere nivelul scăzut de implementare a principiilor Convenției de la Aarhus de către autoritățile publice, se propune includerea unor prevederi explicite în fiecare act legislativ care reglementează aspecte cu impact asupra mediului, pentru a asigura accesul la informație și participarea publicului la procesul de luare a deciziilor, precum și desemnarea clară a responsabilităților instituționale în această privință.
- Recomandarea formulată în Raportul Alternativ din 2021 privind implementarea Directivei (UE) 2019/1024 privind datele deschise și reutilizarea informațiilor din sectorul public rămâne valabilă. Legea nr.109/2025 privind datele deschise și reutilizarea informațiilor din sectorul public, recent adoptată, nu a fost încă armonizată cu Regulamentul de punere în aplicare (UE) 2023/138 al Comisiei din 21 decembrie 2022, care stabilește lista seturilor de date de mare valoare și modalitățile de publicare și reutilizare a acestora.
- Este necesară instituirea unui mecanism de verificare a rapoartelor PRETR de către verificatori independenți acreditați de o agenție competentă, în conformitate cu standardele UE. Acest sistem va asigura compararea informațiilor raportate cu datele conținute din autorizații, inspecții și alte surse oficiale, asigurând astfel transparența, acuratețea și conformitatea datelor raportate.

Despre noi

Arnika

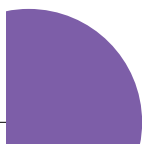
Arnika este o organizație neguvernamentală cehă care, din 2001, reunește persoane dedicate unui mediu mai bun. Misiunea sa este protejarea naturii și promovarea unui mediu sănătos pentru generațiile viitoare, în Cehia și la nivel global. În activitatea sa, Arnika mizează pe dialog deschis, participarea publică la procesul decizional și soluții fundamentate pe dovezi științifice. Organizația pledează pentru reducerea deșeurilor și a poluării toxice, conservarea râurilor sălbatice și a biodiversității, precum și pentru justiție de mediu în favoarea comunităților locale.

Contact:

Arnika, Seifertova 327/85, 130 00 Praga 3
Republica Cehă
e-mail: cepo@arnika.org

Mai multe informații:

<http://arnika.org/en/moldova>

Eco-TIRAS

Asociația Internațională a Păstrătorilor Râului Eco-TIRAS (înregistrată în Moldova) a fost înființată ca o asociație non-profit non-guvernamentală internațională de ONG-uri din bazinul fluviului Nistru (Moldova și Ucraina) în 1999, cu scopul de a uni eforturile ONG-urilor pentru promovarea dezvoltării durabile și a participării publicului în bazinul transfrontalier al fluviului Nistru. În prezent, aceasta include 52 de ONG-uri membre cu o apartenență aproximativ egală din Moldova, regiunea sa transnistreană și Ucraina. Obiectivul principal este sprijinirea gestionării integrate a bazinului râului, implicarea tuturor părților interesate în luarea deciziilor de mediu și promovarea cooperării transfrontaliere. Eco-TIRAS a fost principalul lobbyist al Acordului bazinului râului Nistru (Roma, 2012) și acum este prezentă în Comisia bazinului râului Nistru și în grupurile sale de lucru. Este, de asemenea, implicată de la început în promovarea Convenției de la Aarhus și a inițiat două cazuri referitoare la accesul la informațiile de mediu în Comitetul pentru respectarea obligațiilor (ACCC30/2008 și ACCC147/2017). Eco-TIRAS este membră a ECO Forumului European, Biroului European de Mediu, INBO, Forumului Societății Civile al Parteneriatului Estic și este reprezentată în Comisia Națională pentru Securitatea Biologică.

Contact:

Eco-TIRAS, Str-la Teatrului 11 A, Chișinău 2012
Republica Moldova
mail: ecotiras@mail.ru

Mai multe informații:

<http://eco-tiras.org>

English publication is available here:

<https://arnika.org/en/publications/an-instrument-of-environmental-democracy-shadow-report-on-the-implementation-of-the-aarhus-convention-moldova-2021-2024>

Scan the QR code to access the report.

Publicația este disponibilă aici:

https://eco-tiras.org/docs/report_AARHUS_ro.pdf

Scanează codul QR pentru a accesa raportul.

Follow us at

www.arnika.org